

Světlik

svět libereckých knihoven

*bách po odpadnutí vod první suchá země i na temeni Ještěda.
na, usedají do stínu platanů a jejich urputné vzezření se stává mírným.
jí nazdarbůh. Být básníkem, to není jenom tak.
Oh, moje Mañon! Slunko bylo u samého západu a svatojánnští broučci vstávali.
to be done. Byl pozdní večer – první máj, večerní máj – byl lásky čas.
ler Fall ist.*

Senioři v knihovnách, knihovny pro seniory v Euroregionu Neisse–Nisa–Nysa

Mezinárodní konference 27.–28. května 2016 v Semilech

Semily v květnu patřily českým, německým a polským knihovníkům. Mezinárodní setkání a vzájemnou výměnu zkušeností považují za tak důležité, že jim věnují úvodník tohoto čísla Světliku. Domnívám se, že si to spolupráce knihoven v Euroregionu Nisa zaslouží.

Konferenci zahájila starostka Semil Lena Mlejnková, zdravici hejtmana přednesla zástupkyně Libereckého kraje Jitka Šedinová a zahájení se zúčastnila i manažerka projektů Euroregionu Nisa Eva Hájková. Příspěvkem Michala Šeráka, vyučujícího na Katedře andragogiky Univerzity Karlovy, jsme nahlédli do demografické situace v ČR i dalších zemích, seznámili se obecně s problematikou seniorů jako stále na-

růstající skupinou obyvatelstva. O vztahu seniorů ke knize hovořila Renata Aleksandrowicz z varšavské univerzity a na ni navázala Andrea Nikolaizig, vysokoškolská profesorka z Lipska.

Senioři jsou důležitým tématem v knihovnách všech tří zemí. O tom, co jim knihovny nabízejí, se hovořilo v dalších příspěvcích. Virtuální univerzita třetího věku, Senior program – Klub 60+ a trénování paměti, kurz Senioři píší Wikipedii a další aktivity v českých knihovnách mohou sloužit pro ostatní jako příklady dobré praxe.

Polští kolegové se hodně zaměřují na práci seniorů s knihou – diskusní kluby s knížkou tištěnou i zvukovou, pořádají výtvarné a rukodělné dílny, polské knihovny se postupně modernizují a stávají se z nich tzv. „třetí místa“.

V saských knihovnách je velký důraz kladen na spolupráci se seniory na zajímavých projektech, rovněž není opomíjena zdravotní situace seniorů, dozvěděli jsme se o celosaském projektu Šance pro inkluzi, který se zabývá i zrakově postiženými seniory.

Jsmeme rádi, že semilská knihovna sídlí v pěkných prostorech, které umožňují konání mezinárodní konference, spojení Knihovna–Kino–Kavárna se ukázala jako ideální a spolupráce všech tří subjektů byla přímo ukázková. Můžeme být pyšní, že i v poměrně malém městě, jako jsou Semily, lze právě knihovnou zaujmout a okouzlit zahraniční hosty.

Za uspořádání česko-německo-polské konference patří velký dík především ředitelce Městské knihovny v Semilech paní Aleně Matěchové. Díky ní měly oba konferenční dny hladký průběh, všechno klapalo podle plánu. I počasí druhého dne, kdy jsme společně navštívili malebné Hruboskalsko, se vydařilo. Na příští konferenci pracovní skupiny EUREX – Knihovny Euroregionu Nisa jsme srdečně zváni do Polska.

Mgr. Blanka Konvalinková

Europäische Union. Europäischer
Fonds für regionale Entwicklung.
Evropská unie. Evropský fond pro
regionální rozvoj.

Akce byla podpořena Evropskou unií z Evropského fondu pro regionální rozvoj z Programu spolupráce mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko 2014–2020 v rámci Fondu malých projektů Euroregionu Nisa.

Fotografie z konference najdete na zadní straně tohoto čísla.

Obsah

SVĚT libereckých knihoven.....	2
<i>Oblédnutí za rokem minulým</i>	<i>2</i>
<i>Z knihovny</i>	<i>6</i>
<i>V jako Všeobecná knihovna.....</i>	<i>6</i>
<i>Akce v knihovně</i>	<i>8</i>
<i>Březen – měsíc čtenářů: Noc s Andersenem,</i>	
<i>Rande naslepo i pro zadané, Kniha Ti sluší</i>	<i>8</i>
<i>Konference Současnost literatury pro děti a mládež 2016....</i>	<i>11</i>
<i>S baterkou do knihovny za vodníky a čerty.....</i>	<i>12</i>
<i>Alliance Française de Liberec slavila v knihovně 25. výročí ...</i>	<i>13</i>
<i>Pátá LITERATOIR ve znamení techniky.....</i>	<i>15</i>
<i>Tvoří knihovníci</i>	<i>17</i>
<i>J. Bartoš Sturz: Půl hlavy nad vodou.....</i>	<i>17</i>
<i>Z regionu</i>	<i>19</i>
<i>Víte, co to je, když se řekne „regionální služby</i>	
<i>knihovnam Liberecka“? (2. část).....</i>	<i>19</i>
<i>Dejme knihám druhou šanci – daruj knihu!</i>	<i>26</i>
<i>Svět bravých věd: Taky máš dva nosy?</i>	<i>27</i>
Svět veletrhů a soutěží.....	28
<i>Řekni mi, co čteš.....</i>	<i>28</i>
<i>Veletrh dětské knihy v Liberci.....</i>	<i>30</i>
SVĚT souvislostí	31
<i>J. Sýkora: Vzpomínky a deník z 2. světové války (1).....</i>	<i>31</i>
SVĚT libereckých autorů.....	36
<i>J. Tichý: Věc: trojčudlík.....</i>	<i>36</i>
<i>I. Eliášová: Jak žije dnešní mládí.....</i>	<i>36</i>
<i>M. Vítková: Příroda se probouzí.....</i>	<i>38</i>
SVĚT mladé literatury.....	39
<i>B. Kindlová.....</i>	<i>39</i>
<i>E. Procházková</i>	<i>39</i>
SVĚT kritického myšlení.....	40
<i>O. Hejnic: Alenka v říši divů.....</i>	<i>40</i>
<i>M. Hrabal: Bjarnat Kravc – Komorní hudba</i>	<i>42</i>
<i>J. Bartoš Sturz: Petru Pálkovi „s ohledem na věčnost“</i>	<i>43</i>
<i>M. Hrabal: Knižní veletrh v Lipsku z pohledu Lužice.....</i>	<i>45</i>
SVĚT Kruhu libereckých autorů.....	47
<i>J. Šebelka: Kruh autorů Liberecka chystá</i>	
<i>desátý Kalmanach. Bude poslední?</i>	<i>47</i>

Redakční rada:

Marek Sekyra [KAL]

Blanka Konvalinková, Jaroslava Starcová, Libor Schiffner [KVK]

Vydává Krajská vědecká knihovna v Liberci [KVK] spolu s Kruhem autorů Liberecka [KAL] jako účelový tisk.

Tiskárna RUCH s. r. o., www.ruch.cz

Evid. č. MK ČR 14407 ISSN 1214 - 2751

Ohlédnutí za rokem minulým

10 NEJ roku 2015

1.

Už jsme tady 15 let

9. listopadu 2015 uběhlo 15 let ode dne, kdy byla knihovníkům a liberecké veřejnosti slavnostně předána do užívání nová budova knihovny. Jednalo se tehdy o první nově postavenou knihovnu v ČR (a i bývalém Československu) po více než 70 letech. Od té doby vznikla v ČR celá řada nových a krásných knihoven, ale dovolujeme si tvrdit, že ta naše patří stále mezi ty nejkrásnější! Výročí jsme si připomněli výstavou, která v průběhu listopadu představila historii knihovny, stavbu nové budovy a přiblížila také život v současné knihovně.

2.

Rozšiřujeme nabídku e-knih

Na podzim jsme rozšířili nabídku elektronických knih určených k vypůj-

čení – firmu eReading.cz a EBSCO doplnil portál Flexibooks. V současné

chvíli proto můžete vybírat z několika tisíc titulů krásné nebo populárně naučné literatury, přičemž všechny je možné si vypůjčit přes internet z pohodlí domova – stačí mít pouze vhodný přístroj a být registrovaným čtenářem knihovny. Více informací o půjčování e-knih je k dispozici na webu knihovny (E-knihovna).

3.

mojeID

mojeID

MojeID je služba, která přináší možnost přihlašovat se všude na internetu vždy jen s jedním heslem. Uspadňuje tím uživatelům pohyb na internetu a zároveň může provozovatelům webových služeb přivádět ověřené uživatele. Pro využití služby je nutné získat ověřený účet mojeID, přičemž nejvyšším stupněm ověření je tzv. validace, která probíhá na validačních místech. Od 2. března 2015 se takovým místem stala i naše knihovna.

4.

Jak jste hodnotili knihovnu

Na konci roku 2015 jsme se Vás v anketě ptali, jak hodnotíte knihovnu a její služby. Zajímá Vás, jak jsme dopadli? 97 % z celkového počtu respondentů je s našimi službami spokojeno! Děkujeme všem, kteří se do ankety zapojili a vyjádřili nám svoji podporu. Děkujeme také za připomínky a náměty – mohou nám pomoci při vylepšování služeb

nebo plánování služeb nových. Věříme, že se nám alespoň některé požadavky podaří realizovat.

„Jsem rád, že existují instituce, jako je liberecká vědecká knihovna. Jsem hrdý, že naše město má tak skvělou instituci plnou báječných, usměvavých lidí ochotných pomoci a doporučit kvalitní zdroje. Je to jedinečné a nádherné místo. Děkuji, že jste tu pro nás. Váš věrný čtenář a klient“

5.

Virtuální univerzita třetího věku

3. února 2015 jsme slavnostně zahájili první semestr Virtuální univerzity třetího věku. V průběhu celého roku jsme pro studenty – seniory připravili přednáškové cykly o čínské medicíně, evropských kulturních hodnotách, barokní architektuře a etice. Studenti se jednou za 14 dní zúčastňovali setkání v knihovně, kde společně sledovali video přednášky, vyplňovali testy a diskutovali. Účastníci mohli v knihovně strávit příjemný čas s příjemnými lidmi a k tomu získat spoustu nových poznatků.

6.

Nový výstavní systém

Po několikaletém úsilí se podařilo kompletně vyměnit výstavní systém sloužící k prezentaci obrazů, fotografií či jiných uměleckých děl. Moderní výstavní prvky splňují požadavky na funkčnost, jednoduchou obsluhu, vyزدvívají transparentní architekturu budovy, jsou elegantní a dobře využitelné pro vystavování jak uměleckých

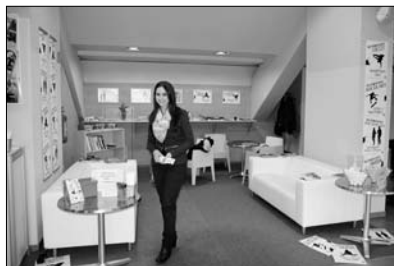
děl, tak informačních a propagačních materiálů.

7.

Prezentace knihovny jinak

PR knihovny je pro naši činnost velmi důležité a v roce 2015 jsme měli možnost představit se i trochu netradičně. V květnu jsme se zúčastnili Dne otevřených dveří Libereckého kraje, kde jsme se prezentovali jako příspěvková organizace Libereckého kraje. V říjnu se s námi mohli setkat návštěvníci veletrhu vzdělávání a pracovních příležitostí EDUCA MYJOB LIBEREC 2015 v Home Credit Areně. Zájemcům

o studium na středních a vysokých školách z celého Libereckého kraje jsme se mohli představit jako důležitý partner pro jejich vzdělávání a osobní rozvoj.

8.

Jak na iPad

Projektem **Jak na iPad** jsme navázali na úspěšnou spolupráci v rámci kampaně Blahomat. Cílem tohoto navazujícího projektu bylo realizovat cyklus praktických školení s názvem Jak na iPad zaměřený na seniory a skupiny lidí s různými typy postižení. Na podzim 2015 proběhl první cyklus určený seniorům (3x 2 hodiny). Další školení pro neslyšící a nevidomé uživatele iPadů jsou plánovány na rok 2016.

Projekt finančně podpořila Nadace Charty 77 – Konto Bariéry. Děkuje.

9.

Nové česko-německé projekty

V průběhu roku jsme se jako projektový partner zapojili do přípravy dvou nových česko-německých projektů: Kulturní dědictví v Euroregionu Nisa a Prostor učení – knihovnická informační platforma. První projekt je zaměřený na prezentaci a popularizaci kulturního dědictví Euroregionu Nisa a spolupráci zapojených institucí, druhý projekt podporuje spolupráci

univerzitních a veřejných knihoven, které spolu chtějí vytvářet moderní a funkční „prostor učení“. Obě žádosti byly podány do **Programu spolupráce Česká republika – Sasko**.

10.

Děti opět četly nevidomým dětem

Knihovnička pro nevidomé a slabozraké děti se v loňském roce rozrostla o knížku Ivy Procházkové **Uzly a pomeranče**. Zvuková podoba knihy

vznikla v rámci projektu Děti čtou nevidomým dětem, který naše knihovna realizuje od roku 2003 a jedná se již o čtrnáctou knihu, kterou pro nevidomé a slabozraké děti načetli jejich vrstevníci – poněkolikáté společně s hercem divadla F. X. Šaldy Martinem Poláchem.

Krátce z roku 2015**Na ples nejen do opery**

Již po páté se uskutečnil v Krajské vědecké knihovně společenský ples, v souladu s počasím toho dne vybarvený do modro-bílo-stříbrna. Díky

zcela vyprodaným vstupenkám a do posledního místa zaplněným prostorem byla atmosféra opět skvělá.

Digitální knihovna má nové přírůstky

Podarilo se nám zdigitalizovat velkou část fondu Germanik z Českých

zemí, který obsahuje celou řadu dokumentů v německém jazyce, vztahujících se k Libereckému kraji a městu Liberec. Tento fond je v České republice ojedinělý a vypovídá o životě německých obyvatel Liberecka do roku 1945. Digitalizace mohla proběhnout díky projektu Rozvoj eGovernmentu v Libereckém kraji.

Knihovna neslyšícím

V roce 2015 jsme rozšířili nabídku videí ve znakovém jazyce, které informují o službách a možnostech využívání knihovny. Naším cílem bylo zpřístupnit základní a důležité informace o knihovně těm, kterým by jinak zůstaly z důvodu jazykových bariér skryty.

Nové hudební pořady

Milovníkům hudby jsme nabídli řadu nových úspěšných vzdělávacích a kulturně-společenských pořadů, např. odpolední pořad pro děti

Vrátka k muzice, odpolední pořad pro seniory Dobré dýchání, zdravé zpívání, prezentace nejstarších hudebních památek z fondu knihovny, inscenované provedení hry Lazebník frýdlantský ad.

Nové publikace

Na podzim jsme pokřtili dvě nové publikace – dětskou knížku romské autorky Ireny Eliášové Chci se vrátit

do pohádky a antologii Ploučnické květy, která mapuje německy píšící regionální předválečné autory a na které se autorsky podílel náš kolega Marek Sekyra.

Víte, že...

... na pořízení nových informačních zdrojů jsme vynaložili 3 350 320 Kč?

Nakupovali jsme pro vás tištěné i elektronické knihy, časopisy a noviny, hudbu, zvukové knihy, noty, filmy, společenské hry a další typy médií. Tradiční součástí nabídky jsou též elektronické databáze dostupné online.

... jste si půjčovali méně tradičních dokumentů?

V průběhu roku jsme zaznamenali menší počet výpůjček tradičních tištěných dokumentů. Naopak stoupající zájem byl o e-knihy, více vás přišlo také na naše přednášky a další vzdělávací pořady.

... jsme pomohli při realizaci dvou charitativních akcí?

Přímo v knihovně proběhla benefiční aukce fotografií Jana Buriana Vesele fotografie ze hřbitovů, jejíž výtěžek byl věnován hospicu sv. Zdislavy, a program na podporu rodinám postiženým

zemětřesením v Nepálu s názvem Koncert pro Nepál.

... si u nás můžete koupit špunty do uší?

Instalací automatu na prodej špuntů do uší jsme se připojili k nabídce řady dalších knihoven v ČR i v zahraničí. Chceme nabídnout možnost vytvoření absolutního ticha těm, které může přirozený šum a život v knihovně rušit při studiu.

... jsme v průběhu roku nabídli celkem 1 011 kulturních a vzdělávacích akcí?

V programové nabídce se objevily přednášky, besedy, koncerty, výstavy, bibliografické a tematické besedy pro děti, workshopy, exkurze pro děti i dospělé...

... jsme na půdě knihovny přivítali kolegy ze zahraničí?

V letních měsících naši knihovnu navštívily dvě skupiny polských knihovníků – z měst Jelenia Góra a Bolesławiec, neobvyklá byla návštěva kolegyn z Kazachstánu.

Naše pobočky

Kromě hlavní budovy mohou naši čtenáři navštěvovat šest poboček v různých částech Liberce. Jejich velkou devizou je komorní prostředí a individuální přístup – to, co v hlavní budově neumíme dostatečně nabídnout. Stoupající počet návštěvníků poboček svědčí o tom, že tuto devizu dokáží využít. V roce 2015 se na pobočkách mimo jiné podařilo:

- > zahájit automatizovaný provoz na pobočce Králův Háj.
- > vytvořit příjemný prostor pro děti ve Vesci.
- > získat další finanční prostředky na nákup zvukových knih pro čtenáře poboček.
- > realizovat 190 kulturních a vzdělávacích akcí pro děti i dospělé.

Z knihovny

V jako Všeobecná knihovna

Víte, vyjmenovat všechna V Všeobecné knihovny není vůbec jednoduchá věc.

Velká v ploše i výběru literatury. Vstřícní knihovníci. Výnikající služby... Je jich vážně velemoc a věřte, že bych si mohla hrát se slůvky pár stránek. Ale Vás, čtenáře, hlavně zajímá, co je u nás ve Všeobecné nového.

Jako se příroda s jarem oděla do pestřejších šatů, rozkvetla a z palety barev vybírá každý den samou nádheru, tak i naše půjčovna se rozzářila a ožila díky novým orientačním cedulím ve fondu populárně-naučné literatury. MDT třídy 0 až 9, lahově zelená, mrkově oranžová, tmavě modrá, zelená, červená, trávově zelená, sytě růžová, šedá

a světle modrá. Zvýraznily se i číslovky a pro celkově lepší orientaci v prostoru jsme připevnili cedule i do horní části regálů. Takto nově je pro Vás čitelnější i fond beletrie, jednotlivé žánry mají také svůj popis v horní části regálů. Pro Váš komfort přibýlo i pár kousků nábytku, barevná plastová křesílka a židle. Jaro je i plné vůní, když je příhodný vítr, občas se probojují skrze skleněnou hradbu i k nám do půjčovny. Jak víte, vyvětrat a okysličit naši půjčovnu je mnohdy nadlidský výkon, ale snažíme se, aby bylo příjemně Vám i nám za pultem a mezi regály. A knihy také potřebují dýchat, samozřejmě. Pokud Vám někdy do nosu zavanou stopy lihu, tak věřte, že je to líh technický, kterým knihy čistíme. Knihy procházejí řadou domácností, cestují s Vámi po světě, zkrátka si užívají života společně se čtenářem. Často je vracíte ulepené, rozbité, potrhané, počmárané, a tak je dáváme den co den zpátky do kondice. Některým už ani revitalizace nepomůže, a tak – díky darům – máme šanci je vyměnit, nahradit. Skoro každý den přichází někdo s taškou či přepravkou plnou knih, nemá už pro ně doma místo, nepotřebuje je, nechce je jednoduše

vyhodit. Nám se hodí právě na výměny, do oblíbené burzy, kterou doplňujeme prakticky neustále anebo Vám je nabídneme volně k rozebrání.

Velmi jste si oblíbili naše dva stolečky (hned za dveřmi půjčovny) s nabídkou knih, které doporučujeme. Budto máme reference od Vás čtenářů nebo dáme na úsudek vlastní. Co byste mi doporučila, co čtete Vy? Kterého autora máte ráda, vyberte mi něco, prosím.

Dotazy tohoto druhu přibývají a věřte, že se snažíme být Vám dobrými průvodci, rádci a sprátenou čtenářskou duší. Jen pochopte, že času na čtení máme plus minus stejně jako Vy, nemůžeme obsáhnout celou knižní nabídku, která se neustále rozrůstá. Připravujeme rádi i drobnější výstavky k autorským výročím či aktuálním událostem, soutěže, a aktivity jakkoli spojené s literaturou.

V pravé poledne se všichni nově ptají, komu to hrají? Ano, opravili nám Žílu – pro mnohé neidentifikovatelný objekt uprostřed půjčovny, a ta Žíla hraje, hraje skladbu Muchomůrky bílé. Můžete tančit, chcete-li! S podvečerem a koncem provozní doby čistíme

ve volné chvíli skla brýlí, které si v nouzi půjčujete. Absolvovali jsme všichni minikurz znakové řeči, navštívili knižní veletrh Svět knihy, posíláme Vám s radostí upomínky, rezervace, pilujeme abecedu den co den, a to všechno pro Vás! No vážně, tělem i duší.

Ráno v 9.00 s úsměvem otvíráme, VÍTEJTE!

Eva, Jarka, Julča, Košík, Marek, Paja, Pajoch, Pavka, Renča, Romana, Vláda, Zuzka a kolega Selfcheck.

Kvíz pro bystré – kolikrát je písmeno V v článku použito? Kdo to spočítal, může si za odměnu vybarvit v nadpisu článku velké V.

Paja Nejedlá

Akce v knihovně

Březen – měsíc čtenářů

Také letos jsme se připojili k celostátní kampani Březen – měsíc čtenářů a připravili pro Vás mnoho zajímavých i zábavných akcí. Pojďme si krátce připomenout alespoň některé z nich:

Noc s Andersenem

Mnoho tisíc dětí v několika zemích Evropy i zámoří strávilo z 1. na 2. dubna 2016 v knihovnách, školních třídách, klubovnách, ústavech a dalších místech pohádkovou Noc s Andersenem. Výročí narození dánského pohádkáře si připomněli v Austrálii, na Slovensku, ve Slovinsku, Chorvatsku, Polsku, na Ukrajině, v Dánsku, Izraeli,

slavily děti z USA, Kanady či Afriky. V kolébce kampaně – České republice – se aktivně zapojily stovky knihoven a mezi nimi také dětské oddělení v hlavní budově naší knihovny a pobočky v Machnině a ve Vesci. Kolegyně a kolegové připravili dětem pohádkovou atmosféru naplněnou pestrým programem – nechyběla setkání s pohádkami v různých podobách, tvůrčí dílny, workshopy, loutkové představení, skládání básniček s hudebním doprovodem a mnoho dalších akcí. Děti prožily netradiční noc plnou zábavy, překvapení a tajemství, vždyť mnoho z nich se poprvé v životě ukládalo tak pozdě ke spánku – až kolem jedné

hodiny ránní! Nový den jsme přivítali nejen dobrou snídaní, ale i hrou a samozřejmě pohádkou. Věříme, že už teď se děti těší na příští – již 17. – ročník.

V Knihovně pro děti a mládež nocovalo 21 dětí ve věku 6–14 let pod dohledem 3 knihovnic a jedné maminky.

Noc jsme zahájili zábavnou seznamovací hrou v 19.30 hodin, načež se děti odebraly do Hudebního oddělení, kde pro ně Jiří Bartoš Sturz připravil interaktivní zábavný hudební program, při kterém se děti naučily rytmickou písničku a samy složily básně, s hudebním doprovodem.

Poté se vrátily do dětského oddělení, kde pátraly po pokladu, ke kterému jim dopomohl literární kvíz. Odměnou jim byl malý knižní dárek a sladká odměna.

Následoval program „Hrajeme si a přemýšlíme“ pod vedením Zdeňka Rakušana, kde si děti vyrobily model hoboje a famfrnoch, na které hrály po zbytek večera.

Další na řadě byly hádanky z českých filmů a pohádek (každé z dětí dostalo

kartičku s natištěnou hláškou z českého filmu nebo pohádky, hlasitě ji četlo a přitom hledalo dvojici ze stejného příběhu).

Noc jsme ukončili půlnočním divadelním představením pohádky O zakletém hadovi v podání loutkového divadla Spojáček.

Mezi jednotlivými programy jsme dětem četli nejen andersenovské pohádky.

Ke spánku jsme se uložili kolem 1 hodiny ráno, budíček nám děti přichystaly v 6.30 hodin.

Po snídani jsme si zahráli hru na emoce, přečetli pohádku a završili spání v knihovně písničkou.

Myslím, že děti odcházely spokojené a s hezkou vzpomínkou na nocování.

Rande naslepo i pro zadané

V předvelikonočním týdnu jsme připravili zajímavou akci: naši čtenáři u nás mohli randit! Rande bylo samozřejmě s knihou: neprůhledně zabalené knihy byly připravené pro všechny, kteří

mají rádi překvapení, kteří si v danou chvíli nevěděli rady s výběrem či kteří se chtěli jen tak pobavit. Knihu jsme čtenářům půjčili a až doma si ji mohli rozbalit a začíst se. Aby to nebylo

doufáme, že vzniklo mnoho nových pevných čtenářských vztahů.

Kniha Ti sluší

tak těžké, rozdělili jsme balíčky do tří kategorií podle žánrů. Akce se setkala se značným ohlasem, většina balíčků byla rozebrána hned první den, každý den jsme museli dobalovat další a další... Celkem jsme půjčili 101 knih! Tak

Kampaň Kniha Ti sluší, připravená ke Světovému dni knihy a autorských práv, byla v naší knihovně prezentována tvořivou soutěží. Naši čtenáři – a nejen oni – nám mohli posílat fotky, básničky, povídky, obrázky či jakékoliv jiné výtvory na téma Kniha Ti sluší a vyhrát audio CD českých spisovatelů (V. Větvíčky, M. Viewegha, P. Soukupové, V. Vondrušky a dalších). Celkem jsme obdrželi 25 fotografií, jeden krásný obrázek, dvě básně, povídku a třiapadesátistránkové pojednání. Z návštěvníků, kteří přišli v týdnu od 18. 4. do 23. 4. do knihovny a půjčili si alespoň tři knihy, jsme vylosovali 20 šťastlivců, a ty jsme také ocenili audioknihou.

Martin Komnacký

LÁSKA Z KNIHOVNY

*Byl jsem si tehdy zaplatit roční poplatek,
když si tam jedna dívka zlomila podpatek.
V okamžení se mi neskutečně líbila,
jak tam pak bosá mezi knhami chodila.
Krása její pro můj ostých znamenala drogu,
takovou, co nelze nalézt v on-line katalogu.
A nic vás tak čarovnou toužebností nenabije,
jako když se na mne usmála v oddělení beletrie.
Mám, nemám, počítám u košilového knoflíku,
jdu na to, dřív než bude u výpůjčního pultíku.
A tak osmělen, i když mi dozajista rudě hoří uši,
říkám té dívce mezi regály: „Ta kniha ti sluší.“
Nikdy bych nevěřil, že mi v tomto kniha pomůže,
od té doby mám jí za ženu a ona mne za muže.*

Konference Současnost literatury pro děti a mládež 2016

Pořádání 14. ročníku konference Současnost literatury pro děti a mládež 2016 probíhalo ve dnech 7. a 8. dubna opět ve spolupráci Krajské vědecké knihovny v Liberci s Katedrou českého jazyka a literatury Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity v Liberci a Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze.

Úvodního slova se již tradičně ujala ředitelka knihovny Mgr. Blanka Konvalinková, která přivítala přednášející i hosty konference. Dále promluvila Dagmar Helšusová, předsedkyně Sdružení pro veletrhy dětské knihy v Liberci, PhDr. Jana Čeňková z Institutu komunikačních studií a žurnalistiky, Katedry žurnalistiky, Fakulty sociálních věd, Univerzity Karlovy v Praze, Mgr. Jiří Šmída, Ph.D. z Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci a ze stejné fakulty Mgr. Jarмила Sulovská.

Pro letošní rok bylo zvoleno téma „Podoby příběhů v současné literatuře pro dospívající a mladé dospělé, (Young Adult Literature)“. Mělo poukázat na skutečnost, že literatura pro mladé dospělé a adolescentní čtenářství nepatří v České republice k příliš probádaným oblastem a že by měla být vnímána jako samostatná plnohodnotná kategorie v souladu s již zavedeným vymezením dětské a dospělé literatury. Byla pojmenována důležitá společenská témata, která se v této literatuře objevují např. šikana, zneužívání, vážné nemoci, generační propasti či hledání sebevědomí, sexualita, sebevražda, vztahy k autoritám, užívání drog a alkoholu, vztahy uvnitř rodiny, a která obklopují dospívající v každodenním životě a hrají podstatnou roli v jejich životě.

Přednášející se střídali se svými příspěvky o cestopisech, fantasy literatuře, epistolárním románu ad.

Z prvního konferenčního dne zmíníme např. vystoupení PhDr. Tamary

Bučkové, Ph.D. z Katedry germanistiky Pedagogické fakulty UK v Praze. Ve svém vystoupení se věnovala tvorbě Wolfganga Herrndorfa, tématu hledání vlastní identity charakterizující románové protagonisty protestující proti pravidlům a hranicím, která se jim pokouší vetknout okolní svět v podobě společenských norem a úzů. Příspěvek se zabýval analýzou románu „ČIK“ zasazenou do kontextu další německy psané i světové literatury.

Z příspěvků druhého dne vyzdvihne me názor Radka Blažka z marketingového oddělení společnosti Euromedia

(YOLI) a Fakulty sociálních věd, Univerzity Karlova v Praze. Je přesvědčen, že „Literatura pro mládež není hloupá!“ Velká část veřejnosti má tendenci knihy pro mládež odsuzovat jako „bezduché akčníárny“, „hloupou romantiku“ nebo „divné fantasy“. Tento názor bohužel zastává i řada literárních kritiků. Prezentace měla na konkrétních příkladech dokázat, že i v young adult literatuře vycházejí kvalitní knihy s důležitými společenskými tématy.

15. ročník je naplánován na duben příštího roku.

Taňa Kuželková

S baterkou do knihovny za vodníky a čerty

22. 3. se v knihovně konala další Baterka, tentokrát připravená na čertovsko-vodnické téma, a proto určená především dětem. Mají-li se malí čtenáři setkat večer v knihovně za svitu baterek, provází je logicky vždy nějaký dospělý. Když však vedete dítě na Baterku do knihovny, nečekejte, že ho u vchodu jen odevzdáte a po skončení akce zase vyzvednete. Naopak – připravený pohádkový program s vědomostním kvízem byl určený jak pro děti, tak pro dospělé, kteří k pěti dětským

vytvořili i dvě samostatná „dospělá“ družstva. Trasa byla stejná pro všechny, lišily se prakticky jen otázky svou obtížností, i když i o tom by se dalo diskutovat. Věděli byste například, že vchod do pekla se nachází za šípkovým keřem a když někoho pošlete „k šípku“, posíláte ho vlastně do pekla? Nebo víte, že Lucifer byl původně anděl a jeho jméno znamená Světloňoš? V obtížnosti otázek opravdu velký rozdíl nebyl a navíc, co se týká pohádek, leckdy děti své rodiče strčí do kapsy.

Vzhledem k tomu, že vodník je pohádková postava typicky česká a roztomile přihloupilý čert vlastně taky, provázely celý večer české pohádky od těch klasických obrozeneckých od Boženy Němcové až po moderní klasiku 20. století od Josefa Lady, Jana Drdy, či Jana Wericha. Mezi vodníky samozřejmě nechyběl populární Čochtan se svým „ještě je mám schovaný“, ani

Bubáci a Hastrmani a jako třešnička na programovém dortu zazněla árie myslivce z Dvořákovy Rusalky za klavírního doprovodu mladého vodníčka. Na všech stanovištích se nad otázkami plamenně diskutovalo a nadšení v očích rodičů bylo přinejmenším stejné, jako v těch dětských.

Odměnou a zajímavou pozorností pro všechny zúčastněné děti byly unikátní omalovánky plné vodníků a čertů, vytvořené libereckým výtvarníkem speciálně pro tuto příležitost a také

poselství Jana Wericha na závěr akce v podání všech účinkujících:

*„...aby pro vás máma i táta vždycky rádi měli čas,
jako má pro mláďata třeba blecha nebo slon anebo dikobraz,
aby se holky smály a školy se nebály – a kluci jakbysmet,
aby byly zadarmo balónky a aby se už nešetřilo na kanónky,
aby až budete velký, život ráj byl a ne pes
a aby o tři koňské délky svět byl dále, než je dnes...“*

Hravá forma scének s kvízovými otázkami, umocněná zvláštní atmosférou noční knihovny Baterce velice sluší. Ať už se zúčastníte verze pro děti nebo

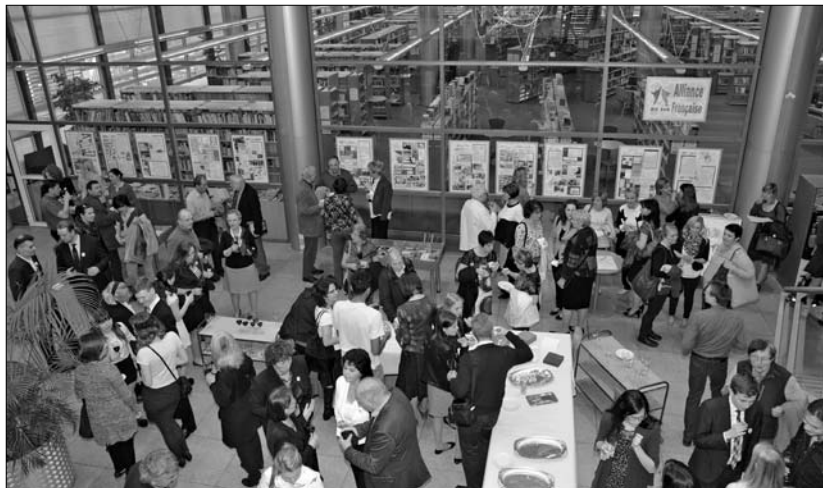
pro dospělé, určitě neprohloupíte, rozhodně se nebudete nudit a jistě si odnesete nezapomenutelný zážitek!

Irena Pavlíčková

Alliance Française de Liberec slavila 25. výročí

V roce 1991 byla založena Alliance Française de Liberec, organizace, která se věnuje šíření francouzského jazyka a kultury Francie a frankofonních zemí v Libereckém kraji. Při příležitosti 25. výročí jejího založení se 4. dubna 2016 za přítomnosti velvyslance Francie v ČR Jeana-Pierra Asvazadouriana, současných a bývalých členů Alliance

Française de Liberec a dalších pozvaných hostů konal v knihovně slavnostní večer spojený s vernisáží výstavy o historii a současné činnosti AF a o česko-francouzských kontaktech v našem regionu. Na programu bylo také několik písní Edith Piaf, které zazpívala Marie Kučerová, hudební a poetické vystoupení libereckých a jabloneckých studentů francouzštiny a předání diplomů absolventům jazykové zkoušky DELF.

Ve středu 27. dubna (a následující den pro liberecké gymnaziální studenty) se konala přednáška Zuzany Rakové z Masarykovy univerzity o historii česko-francouzských vztahů. Paní Raková se zaměřila především na kulturní kontakty, které mezi Čechami a Francií probíhaly již od středověku, a na historii výuky francouzštiny na našem území. Představila i některé významné osobnosti, které se zasloužily o šíření francouzštiny a francouzské kultury zejména na přelomu 19. a 20. století,

jako byli malíř a předseda první pobočky Alliance Française v českých zemích Soběslav Pinkas, francouzský historik a bohemista Ernest Denis, středoškolský profesor a učitel francouzštiny Ferdinand Špíšek, slavista Louis Léger a další. Zmínila se též o českých

osobnostech, které ovlivnila studia na francouzských lyceích jako byli Jiří Voskovec, Václav Černý, Raoul Schránil a Čestmír Císař.

Taňa Holčáková

Pátá LITERATOURLITERATOUR ve znamení techniky

Čtení na zajímavých místech v podání herců z libereckých divadel letos v Lidových sadech

Procházku jsme začali v novém vchodu do ZOO, který lehce evokoval atmosféru marsovského obydlí – Habu, kde se nedobrovolně ocitl hrdina z první ukázky Mark Watney. Kniha psaná formou deníkových záznamů vypovídá o vůli nevzdát se a využít získaných vědomostí a selského rozumu k přežití na „mrtvé planetě“ Marsu. I přes život ohrožující situace se Mark nepřestává zajímat, jak asi dneska hráli baseball Chicago Cubs... Jestli má šanci přežít a dostat se s další misí zpátky na Zemi, prozradí román Andyho Weira *Marťan*. S vysvětlivkami ve strhujícím přednesu Jakuba Kabeše (Divadlo FXŠ).

Čtrnáctiletý Manuel patří mezi outsidery, protože je trochu při těle, nemá žádný sportovní talent a navíc se jmenuje Manuel Středa, což není žádná výhra. Nemá to v životě zrovna jednoduché, protože před holkou, do které

je zakoukaný, se chová jako pako a co hůř, manželství jeho rodičů zrovna neklape. Manuelovi ale nechybí pořádná dávka smyslu pro humor, nadhled a sebeironie, takže působí dost sympaticky. Sympaticky také působilo čtení v DDM Větrník v podání herečky DFXŠ Karolíny Baranové (kniha má název *Já, JůTuber*). Mladistvá energie, kterou do čtení vložila, pobavila a přiblížila Manuelovy zápisky všem posluchačům, byť se věku knižního hrdiny už trochu vzdálili.

Profesionální přednes předvedl další herec libereckého divadla (a dnes také inspicient) pan Přemysl Houška. Vrátili jsme se zpět o dvě století prostřednictvím ukázky z románu Daniela Kehlmana *Vyměřování světa*. S humorným nadhledem líčí setkání dvou velkých kapacit z oboru přírodních věd: matematika Carla Friedricha Gausse a neúnavného přírodovědce Alexandra von Humboldta. *Muž za dřevěnou bedničkou sykl: Teď! Humboldt strnul. To je pan Daguerre, zašeptal, aniž pohnul rty. Jeho chránělec, který pracuje na přístroji, jenž začaruje okamžik na světlocitlivou stříbřitobromitou vrstvu a vyrve jej pádícímu času. Za žádných okolností nehýbat! Gauss řekl, že chce do domu. Jen chvilinku, šeptal Humboldt, asi patnáct minut...*

Na dalším místě – v Galerii Lázně – jsme se přenesli do roku 1913 (kniha Floriana Iliese *1913: léto jednoho století*), kdy herečka Markéta Tallerová

s svým osobitým přednesem krásně vystihla atmosféru začátku století (čemuž přispělo i prostředí stálých výstavních prostor v 1. patře budovy). Četlo se jak o bouřlivém vztahu Almy Mahlerové a Oskara Kokoschky, o nevyzpytatelné povaze malíře Schieleho, tak také o strastech malíře Adolfa Hitlera, který také toho léta přebýval ve Vídni, až nakonec o novátorském přístupu Marcela Duchampa, který si *prostě postavil do kuchyně kolo od bicyklu a vytvořil tím první „ready made“*.

Závěrečné čtení obstaral s grácií sobě vlastní herec Naivního divadla v Liberci Marek Sýkora. Zde se četla povídka z knihy Bohumila Hrabala *Perlička na dně* s názvem *Večerní kurs*. I ti, kdo jízdu na motorce ve skutečnosti nezažili, projeli nyní s instruktorem Fořtíkem centrem Prahy bez úhony, ještě obohaceni o zážitky malého Hrabala z jízdy na „Laurince“ s tatínkem Francinem: *To mi věřte, pane Fořtíku, že jsem krajinu viděl, jenom když jsme se rozjížděli nebo spravovali. Jinak jsem celou cestu szel,*

krajina byla jako nakulmovaná, ty pole a lesy jen brněly. Četlo se v libereckém Technickém muzeu, přímo na dotek těmito krásným letitým strojům. Marek Sýkora zakončil své vystoupení básní zkomponovanou jeho žáky (sice tělesně postiženými, ale rozhodně oplývajícími nadsázkou a humorem).

Navzdory nepříznivým předpovědím počasí jsme nezmokli a ani nepromrzli. Posluchači odcházeli s úsměvem na tváři a spokojením. Tak se těšíme na příštím ročníku na viděnou!

Martina Sanetníková

Tvoří knihovníci

Půl hlavy nad vodou ... *aneb co Čas v mordě donesl...*

Jiří Bartoš Sturz (*únor–červen 2016*)

BAROKNÍ ALEGORIE O PSOVI ČASOVI

Čas je honícím psem smrti,
ta ku běhu jej štve,
žel – nás obojek škrtí.
Jsme jak blechy v Časa kočiči,
či nic pod nice závojem
a nic nechápem pohříchu.

PÁNŮM PREZIDENTŮM UPŘÍMNĚ

Chtěli by myšlenky zaklenout v most,
na něm stát a vybírat mýto.
Leč, jen z myšlení svého –
je mi líto.

Oba svůj most zaklenuli,
však čekat budou dlouze –
my máme mravní síto,
byť jsme „nuly“ pouze...

EPIGRAM KAMARÁDOVI ANEB CO BALBÍN NEDOŘEKL

*Ženy, co komety chmurné,
táhnou za sebou vlečky*.
Táhne se za nimi mlčky
z touhy vilné, jak žhavý asteroid!
Leč, budeš za to bit.
Pro ni seš míň než hemoroid.
Citát epigramu Bohuslava Balbína

O SVATÉM VALENTÝNU

Křesťansky mladé páry oddával,
když se to ještě nesmělo.
Dnes maj' obchoďáky nával,
ale z lásky jen cáry,
jak by se nad ní setmělo.

Lásce na den Valentýna
stíní srdce plastový,
„kytka, věcia, sexiček –
jsme pro letošek hotový.“

Vše má svojí šablonu,
v níž nám smysl uniká,
proč za lásky patrona,
máme mučedníka.

O BOSÝCH NOHÁCH VOJTĚCHOVÝCH

Vojtěše, biskupe!
To se dělá,
jít k úřadu bos?
Viděla to Praha celá
a drbny jsou jak hejno vos:
„Bez bot na biskupský stolec –
hraje si na Krista Pána smělec?!“
„Kuşte baby, ať slyší vaše uši:
Nestoupám já k stolci bos,
že bez bot mi to sluší, leč
bosost tělo k zemi váže
a k Pánu Bohu duši.“

foto: Jaroslav Patočka

ZEMĚPRSTY – ZEMĚHLASY

Stromy jsou zeměprsty,
míří na nebe, kam kdo dohlédneme.
Mezi nimi jdou naše cesty,
kolikrát na nich se obejmeme?
I naše stesky se stezkami vlní,
okolo láska a oporou zem.
Mnohý na lásku nedohlédne,
vidí jen tak, aby to nebolelo,
aby jej nezmohla tíseň,
stromy jsou zeměhlasy –
učme se jejich píseň!

TOBĚ, SOBĚ, SVĚTU A NEBI

Poznání hledám – nitro.
Má to tak být,
tak proč vzdaluji se světu?
Mám svět rád a chci tu žít –
nebo se pletu?
Čí jsme čeled', či jsme lid?

V nebi je nitro,
to nezměním, ani nechci,
přátelé, dobré jitro – dobré nebe!
Mám vás rád všechny!
... a miluji tebe...

„PŮL HLAVY NAD VODOU“

Jen půl hlavy mám nad vodou
a sděluji světu,
jak opájím se náhodou,
že nejsem „tam“, ale „tu“.

Půl hlavy mám nad hladinou
od „tam“ mne dělí jen pár pídí,
zde kochám se zemí, jíž volím za jedinou,
co přijde „pak“ se uvidí.

Jen půl hlavy mám nad vodou
a bublám nadhříšnou větu:
Občas jsme svorni,
mnohdy v rozporu s přírodou,
a snad žádné „tam“ není,
jen kus něměho „tu“,
jemuž jsme věrni.

Z regionu

Víte, co to je, když se řekne „regionální služby knihovnám Liberecka“? (2. část – dokončení z čísla 1/2016)

Oceňování knihoven a knihovníků

Jednotlivé pověřené knihovny Libereckého kraje (KVK v Liberci, Měk Česká Lípa, Měk Jablonec nad Nisou, Měk Semily) navrhuji každý rok nejlepší knihovníky k ocenění. Nabízí se několik příležitostí, jak vyzdvihnout aktivity knihovníků nebo kvalitu služeb některé knihovny okresu.

Do celostátní soutěže Knihovna roku byly v posledních letech nominovány Místní knihovny v Dlouhém Mostě a Svijanech, ocenění Diplom za moderní knihovnické a informační služby v rámci soutěže Vesnice roku naposledy

získaly Radimovice. Regionální organizace SKIP vyhlašuje soutěž ve dvou kategoriích – Knihovník/Knihovnice roku a Celoživotní přínos knihovnictví v Libereckém kraji. Každoročně jsou nominováni knihovníci každého okresu, za neprofesionální knihovny Liberecka obdržel Cenu za celoživotní přínos knihovnictví v Libereckém kraji v roce 2012 pan Zdeněk Pavlíček z Heřmanic. Novou akcí je předání ocenění „Nejlepší knihovna Libereckého kraje“, kterou vyhlašuje Liberecký kraj ve spolupráci s Krajskou vědeckou knihovnou v Liberci jednou za dva roky.

Knihovna v Dlouhém Mostě

Prostředí knihoven

Potěšitelný je počet knihoven, jejichž podmínky se mění přestěhováním do lepších prostor nebo alespoň modernizací interiéru. Mnozí zřizovatelé vyžadují pomoc metodického oddělení při úpravách a modernizaci knihovny. Nejvíce se to projevilo po roce 2010, kdy byly čtyři knihovny Liberecka postiženy bleskovou povodní. Díky výborné spolupráci, pochopení zřizovatelů a značnému nasazení knihovnic v Bílém Kostele nad Nisou, Dětrichově, Raspenavě a Frýdlantu byl provoz knihoven obnoven a knihovny v těchto obcích slouží dál, bohužel některé na jiném místě nebo v omezených

Knihovna ve Višňově

prostorách. Větší problémy nastaly právě ve Frýdlantu, dnes je knihovna umístěna v prvním patře základní školy, ale díky umístění mimo centrum a horší dostupnosti návštěvnost klesla, navíc vzhledem ke statice zde mohla být umístěna jen část fondu. Po 5 letech od povodní se čtenáři dočkali plně automatizovaného provozu, knihovnice se více věnují akcím pro čtenáře a společně věříme, že se podaří knihovnu přestěhovat do vhodnějších míst.

V roce 2015 byla přemístěna do podstatně větších, nově upravených prostor knihovna ve Višňově. Současně s knihovnou zde našli zázemí pro svůj volný čas nejmladší obyvatelé obce a nové prostory umožňují pořádání akcí pro všechny věkové skupiny. Ve stejném roce byly dokončeny poslední práce na rekonstrukci budovy i vnitřních prostor obecního úřadu v Heřmanicích.

Čtenáři mohou navštěvovat velmi pěkné, útulné prostředí a využívat kvalitní služby knihovny. Upravené prostory získali i čtenáři v Soběslavicích, knihovna byla vymalována, vybavená novým počítačem a knihovní fond byl aktualizován a přeznačen. Knihovna ve Zdislavě, jejíž provoz byl obnoven nástupem nové knihovnice v roce 2014, doznala i během roku 2015 dalších změn. Nově vymalované prostory, již kompletně vytříděný, přeznačený a přehledně uspořádaný fond přilákaly do knihovny nové čtenáře, jejichž počet se v této malé obci stále zvyšuje. Větší prostory umožňují knihovnici připravovat i různé akce, např. výtvarné dílny, soutěžní odpoledne pro děti.

Z profesionálních knihoven došlo k pozitivní změně v Hodkovicích nad Mohelkou. Po výměně oken, zateplení a nové fasáde budovy byla knihovna

vymalována a veškeré změny prospěly ke zlepšení prostředí.

Zřizovatel profesionální knihovny ve Vratislavicích nad Nisou se již dalším rokem zabývá řešením, kam knihovnu již natrvalo přestěhovat. Současné prostory v Kulturním centru nejsou vyhovující a velmi omezují nabídku služeb, které tato knihovna dříve poskytovala. Vzhledem k velikosti zde mohla být umístěna jen část fondu, podmínky neumožňují práci se čtenáři přímo v knihovně, pro tyto akce musí být využívány místnosti kulturního centra. Plusem po přestěhování je bezbariérovost, ale kontakt s dětskými čtenáři a dostatek fondu ve volném výběru toto nenahradí.

REKS

Jedná se o automatizovaný knihovní systém, který řeší automatizaci určitého regionu a ne jen jedné určité knihovny. To znamená, že funkčnost systému a uložení dat všech připojených knihoven zajišťuje regionální pověřená knihovna a umožňuje tak automatizaci dalších knihoven regionu. K tomuto kroku přistoupila KVK v Liberci a v letech 2014–2015 byla největší pozornost zaměřena na realizaci projektu „Připojení knihoven okresu Liberec do regionálního knihovního systému Clavius REKS“. V této I. etapě je k 31. 12. 2015 připojeno do systému celkem 44 knihoven, tj. 69% knihoven okresu (39 automatizovaných a 5 neautomatizovaných, z toho fond knihovny v Žibřidicích je vložen v Křižanech, fond Družcova v Osečné a fond Příbyslavic ve Všelibicích. Všechny tři uvedené

hlavní knihovny jsou připojeny do REKS). V AKS Clavius nadále pracuje 9 městských a 4 obecní knihovny. Knihovna v Šimonovicích využívá systém ARL. Posledních 9 knihoven bude připojeno v roce 2016. Jedinou knihovnou, která připojena nebude, jsou Hradčany – pobočka knihovny v Bílé. Zde se spíše jedná o místo k setkávání občanů než poskytovatele klasických knihovnických služeb, fond knihovny zde ale zůstává zachován.

Knihovnám, které v roce 2015 pracovaly v systému AKS Clavius, zajišťovala servis firma LANius prostřednictvím svých servisních bodů, náklady hradili zřizovatelé knihoven. Od podzimu 2014 byly postupně připojovány do REKS obecní knihovny okresu a k největšímu nárůstu připojených knihoven došlo během roku 2015. Servis na základě smlouvy s KVK v Liberci nově zajišťuje externí dodavatel (dříve servisní bod fy LANius pro Liberecko). Servis 9 městských knihoven, které dále budou pracovat v AKS Clavius, bude i nadále hradit zřizovatel. Další 5 neautomatizovaných (Hlavičice, Hradčany, Jeřmanice, Kryštofovo Údolí, Žďárek) a 4 obecní knihovny, jejichž fond je již zpracován v AKS Clavius (Arnoltice, Bulovka, Nová Ves, Zdislava), bude v roce 2016 připojeno do REKS. Na základě uzavřené Smlouvy o spolupráci mezi KVK v Liberci a jednotlivými obcemi, jejichž knihovny jsou již připojeny, přebírá veškeré náklady na pořízení a provoz regionálního systému KVK a obec se podílí roční částkou ve výši 1 000 Kč (u poboček 500 Kč).

Kromě vlastního připojení knihoven do REKS a některých drobných

servisních zásahů, které bylo třeba řešit na místě konkrétní knihovny, se již v roce 2015 minimalizovaly výjezdy servisního technika do knihoven okresu a velká část úkonů se již dá řešit přímo na serveru v Liberci.

Během roku byly postupně řešeny nedostatky regionálního systému vzniklé převodem dat jednotlivých knihoven, dále se spuštěním katalogu VF a půjčováním knih z výměnného fondu. Podstatná část roku byla věnována ze strany metodického oddělení a servisního technika jednotlivým knihovnám a odstraňování všech potíží, které při zapojení do REKS vznikly. Dá se říct, že knihovníci si postupně na nový systém zvykají a naučili se v něm pracovat. Na jaro 2016 bylo připraveno další školení, které má knihovníkům usnadnit práci v systému, vysvětlit nejasnosti a kde už byly řešeny konkrétní

Knihovna v Heřmanicích

dotazy z praxe. Během roku se projevila nutnost umožnit některým knihovnám (např. Bílá, Bílý Kostel nad Nisou, Dětrichov, Heřmanice, Křižany, Stráž nad Nisou, Všelibice aj.) vstup do plnohodnotného systému, aby mohli

sami zvládat úkony, na které byli zvyklí z AKS Clavius (tisk čtenářských průkazů, tisk upomínek).

Postupným připojením knihoven do regionálního systému vznikl souborný katalog knihoven Liberecka zapojených do systému a současně byl vytvořen katalog výměnného fondu v programu Clavius REKS. Oba katalogy slouží knihovnám okresu Liberec i městským pobočkám KVK v Liberci.

Spolupráce

Knihovna s kvalitními službami, spojenými čtenáři a upraveným prostředím, to je vizitka zřizovatele knihovny i samotného knihovníka. Setkáváme se s tím, že i v malých prostorách se dají dělat velké věci. Všichni to známe z praxe, osamělý knihovník dokáže málo, když k tomu nebude mít vytvořeny alespoň základní podmínky. K fungování dobré knihovny je třeba dobrá spolupráce zřizovatele s pověřenou knihovnou a jejím metodickým oddělením. Metodik je ten, který je pravou rukou knihovníka – pomůže, poradí, vyřeší, vyslechne... Věřím, že v našem okrese to takto funguje a knihovníci vědí, že jsme tady pro ně.

Tvorba výměnného fondu

Přírůstek VF v roce 2015 činil 1 904 svazků v ceně 345 289 Kč. Stav výměnného fondu dosáhl 36 546 svazků k 31. 12. 2015. V roce 2015 bylo připraveno celkem 225 souborů s 9 595 sv. (z toho 45 souborů s 809 sv. pro 6 poboček KVK). I v roce 2015 měly městské pobočky nedostatek prostředků na

doplňování knihovního fondu, nadále tedy využívaly nabídku knih nejen ze skladu výměnného fondu poboček, ale i výměnný fond pro okres.

Výběr literatury do souborů většina knihovníků ponechává na pracovníci oddělení služeb knihovnám Liberecka,

Knihovna ve Višňově

případně je prováděn podle požadavků knihovníků. Pouze několik kolegů si jezdí knihy vybrat. Výměnné fondy loni využilo 57 místních a městských knihoven a 6 poboček KVK. Každá obslužená knihovna (bez poboček KVK) obdržela v průměru 3 soubory tvořené 154 svazky.

Všem knihovnám, které ještě během roku 2015 využívaly automatizovaný výpůjční protokol AKS Clavius, byla e-mailem k výměnným souborům posílána data, která po importu do AKS knihovny umožňovala okamžitě knihy z VF půjčovat s využitím čárových kódů KVK. Během roku byly knihovny postupně připojovány do Clavius REKS, tím nutnost zaslání dat odpadla.

Ve druhém pololetí se již podstatně zlepšila situace s přípravou a distribucí

VF, počet špatných záznamů se po převodu dat do REKS výrazně snížil.

Úroveň knihovny

To, co knihovna nabízí – od příjemného, upraveného prostředí, přes dostatečný výběr knih, pestrou nabídku služeb a zajímavých akcí a především osobnosti knihovníka, to vše je určitou zárukou zájmu čtenářů. To vše dělá dobrou knihovnu. Na Liberecku máme mnoho takto zapálených kolegů, kteří svoji práci neberou jen jako půjčování knih, ale vytvářejí zázemí, kam se čtenáři rádi vrací. I když je pořad co zlepšovat, úroveň mnoha knihoven na Liberecku stoupá díky pochopení zřizovatelů i podpoře dotačních programů a obyvatelé i těch nejmenších obcí mají dostupné knihovnické služby, které dříve mohli využívat jen ve větších knihovnách.

Vzdělávání a porady

V průběhu roku připravujeme 2 porady pracovníků městských knihoven. Kromě běžných knihovnických záležitostí se zabýváme výsledky a činností jednotlivých knihoven i současnými aktuálními úkoly. Zastoupení knihoven se na poradách zlepšilo díky výjezdům do některé z městských knihoven, kde se knihovnice přímo na místě seznamují s její činností, poznají jiné prostředí, získají nové náměty a zkušenosti, vzájemně se inspirují.

Pravidelně koncem roku připravujeme setkání knihovníků okresu Liberec. Značná generační výměna a především pracovní povinnosti nových mladších

kolegů, či spíše kolegyn, komplikují účast na mnoha akcích, které KVK připravuje. I nadále zůstává snaha o pevně zaměřený program, které by oslovilo větší počet zájemců o celookresní setkání (např. společný výjezd do některých knihoven okresu). Toto je však ovlivněno finančními možnostmi rozpočtu na regionální funkci.

Rok 2015 byl ve znamení zavádění regionálního systému Clavius REKS a postupného připojování knihoven. Z této oblasti bylo v KVK v Liberci připraveno další školení pro postupně připojované knihovny i ostatní, které již v REKS pracují. Servisní bod firmy LANIUS a pracovnice metodického oddělení již s knihovníky řešily konkrétní záležitosti, na které při práci v REKS narážejí (katalogizace, výpůjční modul, evidence periodik, výměnný fond).

Webové stránky knihoven

Do konce roku 2015 byly vytvořeny a zpřístupněny webové stránky všem knihovnám Liberecka. Počet webů dosáhl skoro plného počtu – na hradecké šabloně zpřístupňuje web 8 obecních (např. www.detrichovknihovna.webk.cz) a 3 profesionální knihovny (www.knihovnaraspenava.webk.cz). Šablonu www.knihovna.cz využívá 41 obecních (www.sobeslavice.knihovna.cz) a 4 městské knihovny (www.hodkovicenm.knihovna.cz).

Vlastní web má Český Dub (www.knihovnaceskydub.cz) a Radimovice (www.radimovice.cz).

Na webových stránkách hlavních knihoven Osečná, Bílá a Křižany jsou zpřístupněny informace a on-line katalo-

g log poboček v Družcově a Žibřidicích (např. www.bila.knihovna.cz) a stejně tak bude realizováno i po dokončení vkládání fondu dětského oddělení v Osečné, Vlčetina a Přibyslavic. Problémem zůstává absence knihovnických stránek u profesionálních knihoven v Chrástavě, Hrádku nad Nisou a Vratislavicích nad Nisou, kde je pouze minimum údajů zveřejněno na oficiálním webu zřizovatele.

Knihovna v Českém Dubu

Ke tvorbě webových stránek v rámci projektu Webovky.knihovna.cz byla zaměřena v KVK v Liberci již dvě školení pro knihovníky okresu a další je naplánováno na podzim 2016. Většina webů byla připravena tak, aby vyžadovala minimum aktualizací. Nyní je jen třeba, aby knihovníci sami zvládali vložení aktuálních informací a práci s fotografiemi a obrázky. A důležité je, aby čtenáři i další občané obce věděli, že knihovna má webové stránky a umožňuje vyhledávat v elektronickém katalogu knihovny. To už záleží na samotném knihovníkovi, jakou propagaci zajistí.

Zřizovatel

Zřizovatelem knihovny je v našem okrese konkrétní obec nebo město. Provozování veřejných knihovnických a informačních služeb je stanoveno v knihovním zákoně 257/2001 Sb., a zřizovatel zde má stanovena svá práva a povinnosti. Jednou z povinností je i bezplatné poskytování veřejného internetu v knihovně, i když v dnešní době je podstatně dostupnější než v dobách, kdy byla knihovna jedním z mála míst malé obce, kde byla tato možnost občanům nabízena. Zkušenosti ukazují, že zřizovatelé pozitivně hodnotí informovanost ze strany pověřené knihovny i aktivity metodického oddělení, na které 1–2 pracovníci obce nebo knihovník s minimálním úvazkem nemají čas. Vítají zpracování projektů do programu VISK 3, vytvoření webových stránek, pozitivně hodnotí centrální nákup a zpracování knih do fondu jejich knihoven a rozšíření nabídky knižních titulů díky souborům výměnného fondu.

Závěr

V posledních letech se i díky dotačním programům změnilo v knihovnách Liberecka mnohé, završením toho je uvedení regionálního systému do praxe. Podařilo se to díky spolupráci všech, kteří se na zavedení REKS podíleli, a následně i samotných knihovníků, kteří v něm pracují. Nedá mi to, abych ještě jednou nepoděkovala všem, kteří na konečném výsledku mají zásluhu. IT kolegové od roku 2014 pružně řešili vše, co se zaváděním REKS, převodem

dat i odstraňováním chyb souviselo. Objevovaly se nečekané problémy především při převodu dat, které způsobily dva odlišné systémy (ARL a Clavius REKS). Ještě stále jsou řešeny nedostatky v přípravě souborů výměnného fondu a problémy, které zjistí knihovníci přímo v praxi. Důležité je, že nedostatků je čím dál méně, systém funguje a knihovníci si rychle zvykají. I jim patří dík za trpělivost a pochopení.

Poděkování patří J. Hořenému z Liberecké I.S. a M. Filandovi za všechny technické práce včetně nastavení serveru, H. Raisiglové za přípravu a import záznamů z ARL, které jsou využívány v knihovnách Liberecka připojených do REKS, H. Kuřové za řešení ekonomických záležitostí celého projektu

Knihovna v Dětrichově

a kolegyním J. Starcové, H. Frömelové a P. Krupauerové, které se musely v praxi s novým systémem rychle seznámit. Velký úkol čekal na servisního technika T. Hubičku, který do konce roku 2015 připojil do systému 44 knihoven okresu. Vzhledem k technické

připravenosti a postupně získávaným zkušenostem jsme se rozhodli v dalším roce pro kompletní připojení knihoven Liberecka. Důvodem byla i snaha o zjednodušení práce s výměnným fondem za předpokladu, že bude většina knihoven pracovat v jednom systému. Na podzim 2015 byl připraven projekt do programu VISK 3 a v březnu jsme se dozvěděli příznivé zprávy o přidělení dotace. Po vyřešení všech nezbytných administrativních záležitostí již v podstatně kratším čase (předpokládáme do září 2016) bude připojeno i posledních 9 knihoven okresu a následně všech 55 obecních knihoven Liberecka bude moci pracovat v systému Clavius

REKS. Městské knihovny budou zatím i nadále využívat AKS Clavius.

Závěrem tedy mohu říci, že se ve velmi krátké době podařilo společnými silami to, co jsme si dali za úkol – zjednodušit obsluhu knihovnického systému v malých knihovnách, zkvalitnit katalogizační záznamy, zpřístupnit regionální katalog, zajistit bezpečnost dat a možnost vzdálené technické a uživatelské pomoci díky centrálnímu serveru v KVK v Liberci a především snížit náklady zřizovatelů na automatizaci knihoven.

Iva Slámová

*KVK v Liberci, Oddělení služeb
knihovněm okresu Liberec*

Dejme knihám druhou šanci – daruj knihu!

Děti s darovanými knihami

Statutární město Jablonec nad Nisou připravilo projekt inspirovaný Mezinárodním dnem darování knih, který si celý svět od roku 2012 připomíná 14. února. Organizátoři se v něm zaměřili na dětské knihy a dětského čtenáře. Motto celé kampaně znělo: Dejme knihám druhou šanci – daruj knihu!

Projekt probíhal v období od 15. února do 31. března 2016 a zapojilo se do něj celkem sedm jabloneckých základních škol (Arbesova, Mozartova, Liberecká, Pasířská, Pivovarská, Rýnovice a Šumava). Kampaň zahájili školní knihovníci v pondělí 15. února. Oslovili své žáky, zda nemají doma nepotřebné knihy a nechtěli by jim dát druhou šanci na život. Dětem rozdali letáky s informacemi a pravidly, na jejichž druhé straně byl jednoduchý formulář, kam rodiče zapsali název a autora knihy, jméno dítěte a podepsali svůj souhlas s tím, aby dítě knihu darovalo. Samotné darování knih proběhlo podle předem stanovených pravidel: mělo se jednat o kvalitní současnou literaturu, případně knihy starší, ale zachovalé a nepoškozené, vydané po roce 1995. Sběrka byla určena dětem, proto měla

obsahovat knihy pro děti a mládež (le-porela, dívčí romány, pohádky, komiksy, detektivky, sci-fi, historické příběhy pro mládež, encyklopedie). Po dobu necelých sedmi týdnů tak děti nosily do škol knihy, každý svazek byl opatřen nálepkou s logem kampaně a textem Jsem darovaná.

Nešlo ovšem pouze o strohé odevzdávání knih, smyslem celé akce bylo podnítit chuť dětí číst a zapojit jejich fantazii. Kromě toho byl pro některé třídy zúčastněných škol připraven doprovodný program v naší městské knihovně. Děti navštívily dětské oddělení, shlédly loutkové představení Jarmily Enochové Pohádky pro Dášenko na motivy knihy Karla Čapka či filmové pohádky od Hanse Christiana Andersena.

Ke konci dubna byli všichni žáci pozváni do kina Radnice na promítání

dětského filmu Malý princ, nechybělo ani poděkování učitelům a knihovnicím, kteří se do projektu aktivně zapojili.

Většina škol nasbírala okolo dvou set knih. Jako první si knihy ze sbírky vybraly jednotlivé školy do fondů svých školních knihoven, následně přišla na řadu knihovna městská. Zbytek knih budou moci využívat děti v knihovně Střediska volného času Vikýř či Mateřského centra Jablůčko. Díky projektu dokonce vznikla nová školní knihovna v ZŠ Pasiřská, v Rýnovicích si zase k již zavedené školní knihovně pořídili ještě druhou, a to v družině.

Už nyní se organizátoři zamýšlejí nad dalším ročníkem. Nechme se překvapit, komu bude věnován!

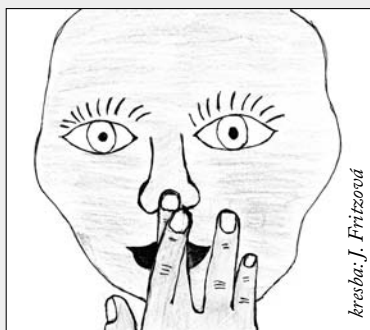
Jitka Nosková

Městská knihovna Jablonec nad Nisou

Svět hravých věd

Taky máš dva nosy?

Tenhle hmatový klam je asi strašně starý, protože v knihách ho najdeme jako Aristotelovu iluzi (Aristoteles – starořecký učenec). K jeho vyzkoušení nejsou potřeba žádné pomůcky kromě vlastního těla – ale neboj se, bolet to nebude. Napřed se jednoduše dotkni ukazovákem a prostředníkem libovolné ruky špičky svého nosu (oběma prsty současně). Kolik špiček vnímáš? Hloupá otázka, že, samozřejmě jenom jednu. Teď ale prsty překříž a zkus to

znovu. Wow, taky máš najednou dva nosy? Jak je to možné? Stručně řečeno, málokdy na něco saháme překříženými prsty, takže mozek na to není zvyklý a zmateme ho tím...

Výsledky XIV. ročníku literární soutěže

Nadace škola hrou a iQLANDIA, o. p. s., Liberec –
„Řekni mi, co čteš“ – téma: „Čtu, protože chci.
A dokonce mě to hodně baví...“

Pořadí	Jméno	Škola
1.	Stoll Joana Laura	Gymnázium F. X. Šaldy Liberec
2.	Kvasničková Magdaléna	Gymnázium F. X. Šaldy Liberec
3.	Plachtová Markéta	ZŠ Liberecká, Jablonec n. Nis.
4.	Kmoch Lukáš	Gymnázium F. X. Š. Liberec
5.	Kňobortová Tereza	ZŠ Husova ul., Liberec
6.	Glosová Tereza	ZŠ Liberecká, Jablonec n. Nis.
7.	Jablonská Tereza	Gymnázium F. X. Š. Liberec
8.	Polívková Barbora	Gymnázium F. X. Š. Liberec
9.	Vrátilová Karolína	ZŠ TGM, Hodkovice n. Moh.
10.	Felkl Tomáš	ZŠ Husova ul., Liberec

zvláštní ceny:

Krajská vědecká knihovna Liberec	Soukupová Petra	ZŠ Liberecká, Jablonec n. Nis.
iQLANDIA, o. p. s., Liberec	Vojtová Sára	ZŠ a MŠ Hejnice
Centrum Babylon	Špecián Vojtěch	ZŠ a MŠ Hejnice
Nadace škola hrou Liberec	Hrkotová Tereza	ZŠ 5. květen, Liberec

Porota přijala v tomto XIV. ročníku celkem 127 prací ze 7 základních škol a dvou gymnázií, dorazilo i 12 sólových prací poslaných zástupci různých škol z vlastní iniciativy. Byla hodnocena originalita, vtip, nápaditost i písemný projev včetně využití správné češtiny. Všem soutěžícím NADACE ŠKOLA HROU Liberec & iQLANDIA, o. p. s. Liberec spolu s ostatními zúčastněnými partnery velmi děkují za jejich příspěvky, vyhercům samozřejmě patří upřímné blahopřání. Zároveň děkujeme, a to velmi, i pedagogům za jejich účinnou pomoc a propagaci celé akce – každoročně je dobré tuto spolupráci zdůraz-

nit – bez nich by rozhodně taková účast nebyla. Vzkaz VŠEM účastníkům soutěže: Rádi bychom zdůraznili tu skutečnost, že ač je bohužel jen 10 hlavních cen + 4 ceny vedlejší, tak vítězem je vlastně každý z Vás, kteří jste se zapojili! Nikdo tady opravdu neprohrál – každá přečtená knížka, Váš zájem o četbu, psaní, názor na věci související – to vše je osobním přínosem pro každého, přispívá to k všeobecnému vzdělání i rozhledu. Jedná se vždy o soutěž, kterých, pokud budete mít čas a hlavně zájem, se zúčastníte ještě mnohokrát, a pokud se dnes někdo neumístil, „zítek“ může přinést naprostý opak. Smutek tudíž

není na místě, vše spojené s konkrétní výhrou je určité ještě před Vámi... Děkujeme VŠEM za zapojení se do naší soutěže, upřímně Vám přejeme, ať se Vám daří ve všech směrech Vašeho dal-

šího života. A též, ať je důvod jít do všeho nejen s dobrou náladou, ale ať je po ruce vždy i dobrá kniha!

JF

V Liberci dne 25. 5. 2016

Řekni mi, co čteš

Stoll Joana Laura (1. místo XIV. ročníku literární soutěže „Řekni mi, co čteš“)

Řekni mi, co čteš, a já budu vědět, o čem si spolu máme, můžeme, smíme povídat, nebo naopak o čem si navzájem můžeme jen domýšlet, vymýšlet, ještě lépe, jak se bez bázně můžeme mýjet...

Kolik knih, kolik zákazů, příkazů, kolik úhledně či rozsochatě napsaných slov lidstvo naskládalo do úhledných, těžkých či velelehkých kvádrů.

Kolik slov za trvání nás lidí bylo vytesáno a odesáno, spáleno při slavných autodafé, to nikdo z nás nedokáže zvážit, odhadnout.

Nekonečné řeky slov (co se měla číst věčně) oteklo kamsi do nenávratna.

Nekonečné potůčky slov současných se opět slévají do řek.

Odečou-li, či budou vytesána? Nebo je budeme jen tak mýjet, zašlapovat, zapomínat?

Řekněme si, co čteme, ať víme, můžeme-li se potkat, potkávat nebo jen mýjet.

Když prý malíř Picasso uviděl pravěké kresby v Altamiře, měl říci, že tam skončilo veškeré umění lidstva – dál pokračovaly jen kopie...

Chtěla bych někdy ve svém čtenářském životě také najít podobnou bájnou jeskyni slov, slov tak nádherných a konečných, abych též mohla prohlásit (domýšlivě prohlásit) „Nechci už nic dál číst, neboť dál budou jen sice nejkrásnější barevné balónky slov, ale budou to jen opakované kopie.“

Chtěla bych, ale stejně vím, že po celý život budu asi zvědavě otevírat pomalu, opatrně a opatrně... a číst.

Jak nevzpomenout na Místra z Mohuče, když se mu povedla první otištěná stránka vonící poznáním, touhou, překvapením či potvrzením, že se událo něco nového. Řekl si již tenkrát Mistr Gutenberg též to dnešní: „Řekni, co číst, ať vím, kdo jsi?“

Vonící tiskařská čern byla tenkrát asi takovým prvotním, jednoduchým kompasem, ukazujícím na nové cesty, cesty poznání.

Byla pro nové tisíce a tisíce touhou porozumět těm vytištěným znakům. Byl to zážeh nového světa, světa poznání a souvislostí, světla řádu, světla, které doposud nezhlaslo.

Bylo to světlo, které dnes mnozí současní autoři balí do líbivých, lákavých položek, která po rozbalení jsou jen oněmi Hamletovskými: slovy, slovy, slovy.

Možná by bylo i dnes dobré, aby ono Slovo se stalo skutkem, pravdou, nejen znkem, které přehlédneme na teplé, barevné pláži slov.

Hrdina Cyrano odhazuje ve známém dramatu svůj klobouk do dálí.

Pilný čtenář též může odhodit své čtenářství kamsi do dálí. Může si nabrat plné hrsti barevných slov, slov oblázků, oblázků sice lákavých, ale jen oblázků. Může si ze slov postavit vzdušné zámky, pyramidy nebo náramek věrnosti.

Čtenář má vždy neomezenou volbu. Může se tvářit velmi vážně, vážněji, tajuplně, tajuplněji, může se přetvářovat ve svém čtenářském zápalu, může prakticky všechno.

Může se mu též stát, co se stalo onomu pohádkovému císaři, co chtěl stále krásnější a krásnější šaty.

Může se mu ale stát, že po vyslovení: „Řekni mi, co čteš,“ uslyší stejnou melodickou, snad až Mozartovsky nádherně znějící odpověď, odpověď, která voní nejen poznáním, ale i lákavou a barevnou ozvěnou zvoucí Tam, někam..., kam je bohužel zakázáno i zapovězeno těm všem, co od dob Mistra z Mohuče nedokázali pokročit v poznání liter.

A proto bych si dovolila zakončit snad jiným rčením méně čtenářským. Komu není shůry dáno, ani u věhlasného Mistra z Mohuče nekoupí.

Veletrh dětské knihy v Liberci

Letošní 10. ročník Veletrhu dětské knihy byl pořádán pod heslem „Dobrá ilustrace – kouzelná vrátka ke knize“ v prostorách libereckého Kolosea od 2. do 4. června. Návštěvníci se na veletrhu již tradičně setkali s autory, ilustrátory, tvořivými dílnami, LiStOVaNím, výstavami a velkou produkcí dětských knih, kterou do Liberce přivezli jejich nakladatelé.

Vzpomínky a deník z 2. světové války (1)

Josef Sýkora

Přinášíme výňatky z deníkových záznamů a vzpomínek Josefa Sýkory, narozeného roku 1920, který žil až do své smrti ve Frýdlantě v Čechách a působil mj. jako kronikář města. V našem vyprávění jsou zkombinovány jeho autentické deníkové záznamy z doby jeho totálního nasazení v Německu (texty kurzívou) s pozdějšími vzpomínkami. Někde se tak popsané děje mírně opakují, ale šlo nám o to ukázat, jak deník koresponduje se záznamy, které pak byly autorem literárně zpracovány. Obrázky jsou převzaty z alba dobových pohlednic, které si Josef Sýkora shromažďoval. Fotografie pocházejí z rodinného alba. Je pravděpodobné, že je autorem fotografií z Lipska. Šlo ale o snímky amatérsky vytvořené za války, kvalita tomu tedy odpovídá. Celý text je možno si přečíst na webových stránkách městyse Vraný – v hlavním menu je odkaz vlevo dole.

znamenal nasazení téměř všech mladých, narozených v letech 1920 i 1921 na práce do Říše. Dotklo se to i svobodných narozených v jiných letech, i když v míře ne tak masové. Někoho od povinnosti osvobodili lékaři, jiného snad pracovní úřady nebo snad i protekce a úplaty. O tom se ale tehdy příliš nemluvalo. Nás postižených bylo kolem 200 000.

Autor vzpomínek po válce

1942 – Totální válka

Do Říše

Německo zahájilo totální válku a to znamenalo mobilizaci a využití všech dostupných rezerv lidských stejně jako hmotných. Pro občany Protektorátu to

Já, ročník 1920, jsem dostal obálku, kde mi bylo sděleno, že i já podléhám totálnímu nasazení na práci do Německa s udáním data nástupu a některých dalších informací.

Z práce jsem se toho dne vrátil jako jindy v pozdních odpoledních hodinách.

Mohl bych stejně dobře říci už ve večerních hodinách, protože v tuhleto dobu je vždycky tma už od šestnácté hodiny. Neměl jsem nejmenší tušení, co na mě doma čeká. Sotva otvírám dveře a už se kolem všichni shluknou a sdělují přeusnutnou zprávu, že tu mám příkaz pracovního úřadu ze Slaného, že musím na práci do Německa. A já bloudil, že když teď dělám v ČKD Slaný, kam jsem byl také nuceně nasazen, že tedy když vyrábím válečnou výzbroj, stanu se nepostradatelným a tady válku přežiju. Nebyl to sice žádný med denně brzy vstávat, běžet na vlak, jet do Slaného a pozdě odpoledne se zase stejně vracet. Ale tohle! To mne ani ve snu nenapadlo. Marné přemýšlení, marná snaha se nasazení vyhnout.

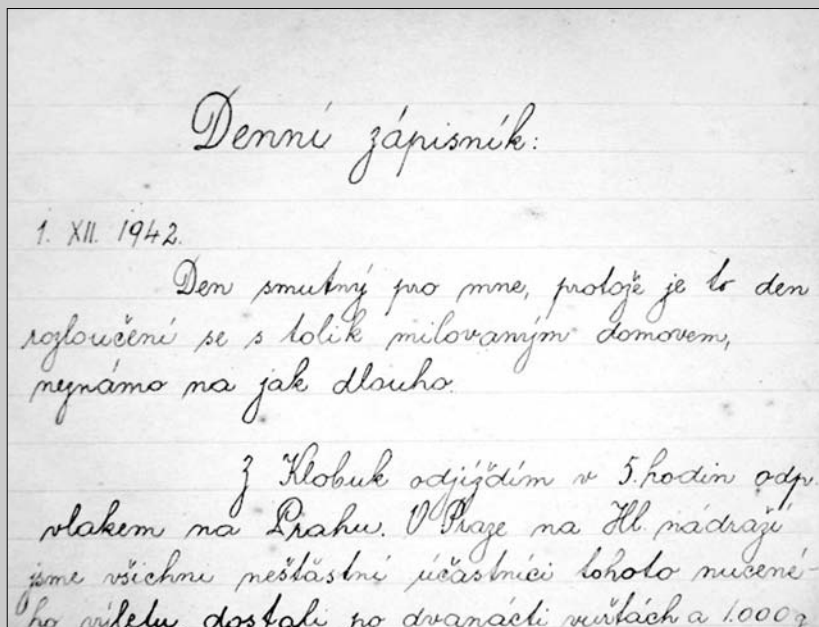
Jako každý druhý jsem nejprve zkoušel MUDr. Štěpánka, zda by na mně našel vhodnou vadu, ale neuspěl jsem. Termín odjezdu se blížil a nebylo jiné možnosti, než nastoupit nebo se nechat zavírat do koncentráku. Krajně vážná situace se nedala změnit, bylo třeba se připravovat na cestu do neznáma.

Osud byl zpečetěn. Poslední dny jen letěly a den nástupu byl tu, psalo se 30. listopadu 1942.

Odjezd

1. XII. 1942

Den smutný pro mne, protože je to den rozloučení se s tolik milovaným domovem, neznámo na jak dlouho.

Začátek denního zápisníku

Kufr se šatstvem a nějakým proviantem mi pomáhal bratr Vašek nést na nádraží do Klobuk. Loučení bylo nejlépe co nejrychleji provést, vždyť nikdo z nás nevěděl, za jak dlouho, či zda se ještě setkáme. Vlak mne spolkl jako velryba Jonáše a sotva jsem zamával z okna vlaku, už jsem neviděl nikoho, ani nádraží. Projeli jsme Zlonice, tam také nastoupili asi tři kluci s kufry, ve Slaném jich už bylo více, v Kralupech také řada, a než přišel opravdový večer, jsme na místě srazu – na Hlavním nádraží v Praze.

Z Klobuk odjíždím v 5 hodin odp. vlakem na Prahu. V Praze na Hl. nádraží jsme všichni nešťastní účastníci tohoto nuceného výletu dostali po dvanácti vúrtech a 1000g chleba na cestu. Kolem 20.00 hod. nastupujeme do vlaku, avšak neodjíždíme. Po registraci a přidělení vůřtů a kousku chleba jsem byl odveden k odstavenému vlaku. Ten zvláštní vlak byl přistaven ve dvacet hodin, ale stále stojíme a čekáme na ty, kteří přijíždějí ze všech koutů protektorátu. Vlak se pěkně naplnil, bylo tam už pěkně živo, a stále přicházeli další a další. Přesto vlak stojí a nehybe se. Chce se spát, a sedě na tvrdém to ani nejde. *Tak v očekávání odjezdu se přehoupala půlnoc a je*

2. XII. 42

Prahu opouštíme asi v 1.30 s dobrou náladou za zpěvu „Kde domov můj“ a „Čechy krásné“. Byl to mohutný chorál, neboť náš transport čítal nejméně 2 000 mužů. Šešla se nás celá parta z kraje. Jsou to Čech Vratislav z Černochova, zemědělec, Hrbek Ant. z Telec, učitel, Pecháček Josef, úředník z Telec, Trsek František ze Zlonic, řezník,

Beneš Stan. ze Zlonic, ženatý číšník, Jahodář Jan ze Skur, obch. příručí, a mnoho Slanáků. Zatím se domlouváme, kdo odkud je a každý krajan je velice vítán. Tak tu poznávám Vrátu Čecha, zemědělce ze sousedního Černochova, učitele Tondu Hrbka z Telec, úředníka Josefa Pecháčka z Telec, Frantu Trska ze Zlonic, povoláním řezníka, Standu Beneše ze Zlonic, ženatého číšníka, Jardu Jahodáře ze Skur, obchodního příručího, a řadu dalších. Z různorodosti zaměstnání bylo těžko určit, jaká práce koho čeká. O tom se mnoho nehovořilo, stejně nikdo nic nevěděl. Přehoupala se půlnoc už před hodnou chvílí a kolem vlaku zavládli shon, vřhávání všech, kteří si ještě někam odskočili, ale jak už při takových akcích bývá zvykem, stejně se nic nedělo a my stáli dál. Teprve kolem půl druhé se vlak z Hlavního nádraží hnul, a já se vracel po téže trati, po níž jsem přijel, ale jen do Kralup. Naše rozloučení s Prahou bylo impozantní, žel bez diváků. Všichni do jednoho hlavy vtěsnané do zotvíraných oken a zpívaná hymna se nesla do stále ještě pražských ulic: „Kde domov můj!“, pak následovalo „Čechy krásné...“. Bylo to velice symbolické a dodalo skleslým duším nové síly a určilo povinnost překonat všechny překážky, které se postaví do cesty. Byla to vlastně přísaha – nezradíme! Nevěděli jsme, kolik nás jede, ale později jsme se dozvěděli, že nás byly tisíce.

Cesta nám rychle ubíhá, než se rozednilo, jsme v Ústí n/L. Kluci se baví, každý podle své chuti, tak zatím máme veselo. Jitří svítání nás zastihlo v Ústí nad Labem, v té době už v Říši velkoněmecké. Celní prohlídka a pasová

byla už odbyta v Praze, takže jsme ani za přísného zatemnění nevěděli, že jsme při zastávce v Lovosicích opusťli protektorát, jemuž jsme s oblibou říkali „protentokrát“. Projeli jsme Hřenskem, Lázně Žandov, za Labem vlak vystoupal na vysokou skálu hradu „Köningstein“ a dál jel rovinou, která nevzbuzovala potřebu jejího sledování. Přišlo na řadu podřimování, vyprávění a hlavně konzumace vuřtů, které nám byly v Praze přiděleny v počtu dvanácti na každého našince.

První zastávku máme v „Dresden“. Zde jsem prodělal křest v němčině, neboť jsem kupoval pohlednice, abych poslal domů pozdrav. Náš vlak vjíždí do velkého nádraží a zastavuje. Jsme u cíle cesty? Kdepak. To jsou teprve Drážďany. Zastávka tu byla delší, rozběhli jsme se po nádražní hale, ale ven z nádraží nikoho z nás jakýsi uniformovaný nepustil. A před uniformou přece jen byl respekt. Kdo ví, kdo to je a jakou má pravomoc, raději nezkoušet. Později jsem zjistil, že to byl nádražní zřízenec, ale atši. Tady jsem se pokusil koupit pohlednici a známku, abych ji poslal domů. To mi kluci dali pár feníků, které měli při sobě. Při koupi jsem se víc domlouval rukama než slovy, ale stejně mi kluci záviděli, když jsem pořídil. Pak jsem musel ještě několikrát jít pro stejné, když oni neměli odvahy. Já už počínaje třetím nákupem pohlednice a známky nemusel vůbec mluvit ani ukazovat. Stačilo položit feníky na okénko a byl jsem obsloužen a rázem se vlakem neslo, že umím perfektně německy. Zapískalo se, nás sehnali dohromady a do vlaku a hnuli jsme se. Zase jedeme dál, dosti stejnotvárnou

krajinou, protože rovinou. Pojednou se nám začalo v dálce rýsovat město. Očekáváme Leipzig. Jaké však bylo naše překvapení, když jsme zjistili, že je to Riesa. Zde projíždíme a konečně stavíme v Leipzig. Menší zastávka a my všichni se ženeme hledat vodu jako velbloud oasu. Bohužel nikde ani kapky a již zase znamení k odjezdu. To je již 10.30 hod., když odjíždíme. Zase ten nudný kraj, rovina, nikde ani kopeček. Konečně před námi město. „Tak to už je asi Lipsko,“ pronešl můj soused. Kdepak Lipsko, teprve Riesa. Nestavěli jsme, dál si vlak odklepával svůj rytmus. Konečně! Lipsko. Stavíme a hned většina osazenstva se žene na perón hledat pití. Žízeň jako na Saharě, nikde ani kapky, a už zase ono známé pískání a nahánění nás do vlaku. Pak konečně vidíme na nádražní budově nápis Halle a./Saale. Tak u cíle! Co nás tu asi čeká?

Po příjezdu do Halle

Konečně Halle a/S, cíl naší cesty. Copak asi nám připravíš, nový náš domov? Jdeme sem s nedůvěrou. Hned na nádraží vidíme zeleně uniformované muže s červeným nabarveným trojúhelníkem na zádech, jak zde pracují, jsou to zajatí Francouzové.

Kus dál pracují pod bodákem váleční zajatci – Rusové. Mezi tím Poláci s jejich P, přišitým na prsou, jsou označení jako u nás Židé. Pohybují se tu mladší i starší muži ve vybledlých zelenavých uniformách, jimž se na zádech blýská červený lakovaný trojúhelník. Kdo to jen může být? Jakou službu tu konají? Nebyl čas na velké přemýšlení,

když těch prvních dojmů tu bylo tolik. Stejně jsem se to jednou dozvěděl. Byli to francouzští zajatci pracující tu na vykládkách vagónů. Ti měli volnost pohybu, zato sovětské zajatci pracovali stále jen pod bodáky, stejně jako Poláci, kteří nosili na oděvu našito bílé P přes polovinu prsou.

Cesta z Prahy do Halle zvláštním vlakem nám trvala 20 hodin. Celou cestu jsme neměli kapku vody, ta žízeň nás trápila nejvíce. Hlad nebyl, neboť to nás na cestu z domova dobře zásobili, nemyslím těmi vuřty.

Z nádraží jsme byli vyvedeni na ulici před nádraží, kde jsme se svými zavazadly a nesmírným vztekem na celý svět prodleli až do 19 hodin. Krytá nádražní hala zůstala za námi a my v řadách stáli na ulici, podobni transportu zajatců. Stáli jsme tu hodinu, dvě, tři, čtyři, občas jen jakýsi civil s papíry v ruce proběhl kolem a ti domorodci na nás tak cize koukali, až nás to popouzelo. Trpělivost už přešla všechny a začalo se nadávat, na Německo, na Němce, sprostě i umírněně, zkrátka podle náтуры a založení. Nadával kdekdo, ale bohužel nebo raději bohudíky tomu nerozuměli, protože jinak by byli transport odvedli zrovna do koncentráku.

Zima už nám řádně rozdrkotala zuby, tma při tom zatemnění, že by se krájet dala. Teprve po šesti hodinách stání na ulici přišel rozkaz k pochodu na ubikace. „Konečně vysvobození,“ říkali mnozí, ale nikdo neměl tušení, k jakému pochodu. Cesta čím dál obtížnější, s kufry jsme klopýtali, zakopávali o všechno možné pro tu tmu. Vybavila se mi Ježíšova cesta na Kalvárii, a to jistě ne samo od sebe.

Výstava, Moritzburk, pak Den branné moci

4. IV. 43

Jak počasí nebylo pěkné, zůstal jsem raději ve městě. Už po ránu jedu elektrickou na druhý konec města na Moritzburk. Je prý tam výstava obrazů, jak plakát hlásal. No, výstava ale byla skromnější, než jsem očekával. Jo, když mluví zbraně, múzy mlčí. Vracím se do

Hrad Moritzburk

města beze spěchu, vždyť na oběd je stejně ještě brzy. Byl jsem tu sám, z kamarádů sem nechtěl jít nikdo.

Dopoledne jsem strávil v Moritzburgu, kde se koná ne zvlášť bohatá výstava obrazů. Odtud jsem šel na „Marktplatz“, kde je vystavena celá protiletadlová obrana. Je Den branné moci. Ovšem jako vždy vybírají tentokrát sami vojáci. Je zde balon a uzavírací síť, světlomet, dělo, naslouchací přístroje atd. Vojen. kuchyně varí dnes a dává civilistům bez lístků „eintopf“. Lidé stojí ve frontě s kýbly na toto jídlo.

(pokračování v příštím čísle Světliku)

Věc: trojčudlík

Jan Tichý

Nedělní poledne, Otázky Václava Moravce. Ve studiu sedí proti sobě předsedové dvou stran, vládní a opoziční. Debata se vyvíjí dost nepřehledně, protože pánové se viditelně nemají rádi a jeden od druhého nečeká nic dobrého. Často argumentují oba současně, chvílemi se dokonce překřikují všichni tři, to když se moderátor snaží diskuzi pacifikovat. V nastalém chaosu divák nerozumí ani jednomu z nich, natož aby mohl sledovat nějaké jiskření myšlenek a dobrých nápadů.

„Tož demokracii bychom měli, teď ještě nějaké ty demokraty,“ povzdechl si TGM před sto lety a dodával, že „demokracie je diskuze“. To ovšem předpokládá *nejdříve* si poslechnout, co říká ten druhý, a *teprve pak* přednést svůj pohled na problém a svoje argumenty. Někteří z nás si ten princip dodnes neosvojili.

Stříh: Moderátor sáhne do kapsy a vytáhne jednoduchý přepínač s třemi čudlíky. Poslouží k tomu, aby pustil do vysílání vždy jen jednoho z diskutujících. Nebo taky sám sebe, chce-li položit otázku. Všichni mají v klopě mikroport, takže není technicky obtížné zesílit vždy jen zvolený zdroj tak, aby ho odpůrce nerušil, i kdyby mu dál skákal do řeči. Zařízení lze vylepšit časomírou, která nasčítá účastníkovy rušivé vstupy. Čím vyšší skóre, tím větší ostuda! (Možná by při odnaučení zlovykům rychleji účinkovaly slabé elektrické výboje, jaké dostávají laboratorní krysy do paciček. Takové zařízení by se ale hůř ovládalo – a Spolek na ochranu velkých zvířat by se jistě vzbouřil :)

Návrh podávám bez nároku na honorář. Ačkoli vidíme i kultivovanější výměny názorů, po narůstající divácké frustraci z nesrozumitelných duelů by *trojčudlík* stál za úvahu. V rozšířené verzi by se uplatnil i v pořadu Máte slovo, kde by ovšem neutrální obsluha nejčastěji vypínala mikroport paní Jílkové...

Jak žijí dnešní mladí...

Irena Eliášová

„Jak jsem ráda, že jsem se konečně vyspala! Už skoro celý týden ne a ne spát jako člověk. Nevím, čím to je. No jo, my staří už tolik nepotřebujeme chrápat! Tak jo, jdu do koupelny si udělat hygienu a doufám jen, že mě nikdo dneska nebude otravovat. Umýt se a i sprchu si dám a hotovo. Vlezu do vany a najednou je slyšet

zvonek. Ať je to kdokoliv, ať si počká. Jé, to je fajn, jenom ta voda mě probere po každé. Ještě chvilíčku a už to bude. Zvonek drnčí. Tak musím vylézt z vany, nedají mi pokoj ani jeden den. Rodina, určitě to bude moje vnučka. Zase má nějaké problémy. Rychle se osušit a zabalit do osušky.

„No jó už jdu!“ volám. Odemykám dveře a je to ona.

„Babi, co děláš, takovou dobu zvoním...“

„Byla jsem ve vaně, co se děje?“

„Jo tak ukaž, já ti pomůžu, utřu ti záda.“

„To je dobré, už jsem si utírala, jen chvilku počkej, vezmu si něco na sebe, ano?“

„OK ale dělej, pospíchám, udělám si kávu, dáš si taky, babi?“

„Ne, ne, já si dám čaj.“

Ríká, že pospíchá, a dělá si kávu, to opět bude potřebovat penízky, to já znám. To je neustále každý měsíc, jak beru důchod, přijde si vypůjčit.

„Tak, Haničko, povídej, co tě donutilo ke mně přijít tak brzo?“ ptám se, i když vím, co ji donutilo.

„Babi, je zle, nemám ani korunu!!!“ vyhrkla. Popíjí kávu a v očích má slzy.

„Minulý měsíc bylo taky zle, ne?“

„Babi, já nevím, co dělat...“

„A co tvůj manžel, chodí do práce?“

„Jak kdy, dělá dva dny a třetí den přijde a řekne ‚vyhodili mě‘ a je to.“

„A jakýpak je důvod, že z každé práce ho vyhodí?“

„Babi, on bez té marjánky nebude, a jestli byl zhulený...“

„Jaká Marjánka? On má ještě jednu ženu...“

„Ale né, babi, to je marihuana, víš, to se kouří a je mu dobře...“

„Ježkovy oči! Panenko Maria skákává, on bere drogy? Jak v televizi dávají ve zprávách o těch konopí?“

Úplně mi to vyrazilo dech, v mé rodině berou drogy.

„Ne, babičko, to nejsou drogy, to je taková cigareta a stojí dvě stovky. To víš, on to musí mít!!!“

„On to musí mít? Holka, ty mu na to dáváš? A co děti?“

„Přeci děti nic nevědí, děti se to netýká...“

„Neříkej mi takové věci! Máte děti a vy drogujete...“

„Já ne, to si dáva džointy jenom můj Toník...“

„Je mi to jasné, takže on si kupuje takové konty, aby mu bylo dobře, a nemyslí na rodinu! Proto ho nechťejí nikde v práci. Ty bereš sociálku...“

„Babi, džointy.“

„To je jedno, tak džointy, a potom je jasné, že vám nevyjde na jídlo a domácnost. No to jsou mi věci! K čemu ti je takový chlap? Jak chceš děti vychovávat? A to čekáš třetí?“

„Ano.“ Je smutná a dotklo se jí, co jí říkám.

„Hani, neplač, to co ti říkám, je pravda! Ten tvůj Toník je k ničemu, když se nestará o svoji rodinu, ale jenom sám o sebe. Je to velký sobec, v první řadě má

myslet na děti, a ne na konty, aby mu bylo dobře. A proč sis nechala to třetí, nedalo se něco dělat?“

„Ne, nedalo, už bylo pozdě. Babi mě to taky moc trápí, ale co mám dělat?“

„Co máš dělat? Nedej mu ani korunku...“

„Jak mu nedám, zbije mě. Musím mu dát na...“ řekla a rozplakala se. Je mi hrozně se na ni dívat, srdce mě bolí. Nepůjčím jí peníze? Co bude dělat a co budou jíst její děti? Copak mi to srdce dovolí? Bože můj, kam jsme to došli? Co to je za dobu, v jaké žijeme? Co se to s těmi mladými děje?

„Nebřeč, nech toho, ty víš, že ti peníze půjčím. Ale musíš se vzpamatovat! Musíš být rozumná, myslí na děti! A manžel nemusí vědět, kolik máš peněz. Když bude od tebe chtít, řekni, že nemáš. Ať vydělává! Pohroz mu, pokud se nezmění, že přijde o tebe i o děti...“

„Babi, to se dnes tak nebere, to bych mu akorát ulehčila a já bych byla sama s dětmi.“

„Jak nebere? Za nás to bylo jiný, jakmile žena pohrozila muži, že odejde, ihned byli jako beránci. Za nás neexistovaly žádné konty, nebo džointy, každý mužský si zašel na pívko, to bylo jediný, od čeho jim bylo dobře, a ne drogy! A taky se muselo pracovat, kdo nemakal, šel do basy za příživu, a to bylo správný, na to byl zákon, a dneska? Mládež bere drogy, vždyť to sleduji v televizi, málokdo pracuje, plno nezaměstnaných, ach Bože, dítě, do jaké doby jste se narodili!“

„Ale dneska jsou chlapi jiný, babi...“

„Jiný, jakmile miluje svoji ženu a děti, tak se každý změní. Na, tady máš tisíc korun, a jemu neříkej, že jsem ti půjčila a hotovo! Nech si to na domácnost, ano?“

„Děkuji ti, babi, kolik ti už dlužím?“

„Nech to být. Přemýšlej o životě, prosím, takto se nedá žít. Mysli na děti...“

Příroda se probouzí

M i l e n a V í t k o v á

Liberec je pěkné město,
když odráží se slunko
od Ještědu k Jizerkám
a od Nisy k lanovkám.

Jarní větřík věje
a někdo se směje,
když na světě je krásně
a slavík pje písně.

Kolem města jsou lesy, háje, louky,
můžeš na turistiku, procházky i toulky.
Do údolí k řece nebo k rozhlednám,
bledulím, fialkám a sněženkám.

Tráva se opět zelená
a zajíc přes pole utíká,
příroda se probouzí
i lidské city rozbouří.

Barbora Kindlová

Něco snad, ale ne mnoho. Jen jakési pocit vzadu na zátylku. Takhle zní ticho, alespoň myslím.

Nedaleko slyším zvuk kroků na úzkostlivě vyleštěný podlaze, ale mým směrem nejdu, tak je přestávám vnímat. Ty zvuky mě však vytrhávají z jakýhosi transu, takže na prchavé okamžik přemýšlím poměrně racionálně. Stihnu si uvědomit, že jsem nezavolał rodičům, ale pak zase upadám do bezedné letargie situací z kreslených vzpomínek.

Nesnášel jsem ji. Vlastně jsem byl jedinej, všichni ji milovali. A pak, když jsem ji miloval, ji všichni nesnášeli. Ale kdo je to, ti všichni? Jen jakýsi mlhavý stín, který se na prchavé okamžik střetl s mým životem.

Nikdo se mnou nikdy totiž nedokázal vydržet moc dlouho. Pravděpodobně jsem nesnesitelný, někdy bych se nejraději i já opustil – určitý noci to se sebou nemůžu vydržet – ty noci, kdy jsem byl s ní.

Nade mnou bliká žárovka. Pohlížím tím směrem, ale přestává mě to zajímat. Už už se zase propadám, když v tom bliká znovu. A mě napadá, že jestli znovu zabliká, tak to určitě přežije.

Čekal jsem dlouho, nezablikala.

BARBORA KINDLOVÁ Píšu od svých patnácti let. Dříve pro mě byla tvorba útekem od mého vlastního života. Dnes vím, že ten život nebyl vůbec špatný, právě nao-

pak, ale v pubertální optice to samozřejmě byla jedna velká „deprese“. Dnes je pro mne tvorba spíše hrou – hraji si se slovy, s postavami, s psychikou.

Eliška Procházková

Vřelost
v odstínech šedi
slunce světlem pohladí
rozrytou zemi.

Z bláta do louže
špinavé kuře
promění se v budoucnu
ve zmoklou slípku.

Na dálkové ovládání
ruce za hlavou
můj odraz v televizi
Nepřepínej se.

ELIŠKA PROCHÁZKOVÁ, sedmnáctiletý skřítek, přezdívaný několika lidmi ve svém okolí Sluníčko, a to díky snaze ve všem najít něco hezkého (poučení, důvod k úsmě-

vu, vděčnost štěstí, osudu a náhodě). Haiku si v poslední době oblíbila díky možnosti zachytit pomocí slov v drobné kaňce celý obraz prožitků a představ.

Alenka v říši divů

Byl jsem 26. února 2016 na premiéře baletu Sylvy Šafkové (dříve Nečasové) vytvořeného podle knihy Lewise Carrolla *Alenka v říši divů*. Choreografka libreto napsala spolu s Jiřím Šafkou. Hudbu složil Jakub Rataj s použitím skladeb J. B. Lullyho, J. D. Zelenky a A. Caldary.

Zásadním předpokladem je, aby Alenka byla zřetelně menší než rodiče, Matka – Královna – Maria Gornalová, Otec – Král – Falešný králík – Alexey Yurakov, což gráciézní drobounká Annabel Pearce beze zbytku plní. Zároveň je Alenka technicky perfektní, například skáče z brány na bránu, první nejvyšší je průchozí, do poslední, čtvrté, se sotva něco vejde. Dominika Lippertová, autorka scény a kostýmů, krom pohyblivých bran spouští z temnoty na jeviště maxičajník a maxišálky, předtím dostala Alenka nápoj s příkazem Vypij

mě, a předměty se zvětšují, to je zřetelné i na projekci příkazu.

S Alenkou tančí Bílý králík – Rory Ferguson. Na scéně se objeví Kočka – Rie Morita, Kloboučník – Jaroslav Kolář, Zajíc – Pavel Novotný a Plch-Mischa Hall. Dále tančí Margaux Thomas, Marika Hanousková, Vladimír Kamenev, Kristina Petrášková a Věronika Šlapanská.

Dominika Lippertová dává na hlavu jednotlivcům zobák, hlavu zajíce a plcha. Na radě u housenky se objem housenky, Margaux Thomas, pomalu zvětšuje a otevírá, až zabere půl jeviště. Královna dostane rudé srdce kolem hlavy a vládne z nejvyšší brány. Vojáci obou pohlaví mají k dispozici mohutné karty, ač jsou karetními symboly na kostýmu značení, karty jsou prázdné.

V další scéně jsou Raci, na ruce či rukou je ploutev nebo snad kus čelisti?

Ještě na další scéně jsou Plameňáci, scénografa se vyřádila. Naposled přijdou na řadu karty, holčiči Alenka v různých šatech mizí. Slečny v hledišti od tří let nahoru pozorně sledovaly, dávaly dohromady Alenčin sen.

Zatímco se proplétám zmateným dějem, uvědomuji si, že pro balet je představení Alenky v říši divů ideální, v nonsensu mizí otázka „proč?“.

Vedle perfektní Alenky a Bílého králíka tu v obdobné kvalitě tančí třeba Král a Královna a mnozí další.

Na jevišti se předvádí mezinárodní společnost, výborná Annabel Pearce – Anglie, Rusko, Francie a skvělé, leč zde upozaděné Japonsko, Rie Morita, sem tam nějaký Čech.

Jakub Rataj je autorem orchestrálních skadeb, klasických i elektroakustických, studuje HAMU, dnes je na stipendiu v Paříži. Je performer a interpret soudobé hudby, je členem Orches-

tru BERG. Jeho nová elektronická hudba se prolíná s barokními skladateli, napsané pasáže ale evokují stísnující neznámý prostor.

Choreografa Sylva Šafková, rozená Nečasová, po pražské taneční konzervatoři studuje roku 2000 až 2002 choreografii v Lausanne, pak tančí u Bejarta, od roku 2004 do 2013 je v opeře v Praze, spolupracuje s našimi a zahraničními skupinami. Vystudovala choreografii na pražské HAMU a je členkou 420 PEOPLE.

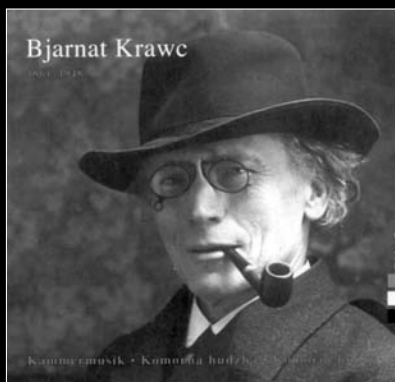
Pamatuji taneční studio pana Pokorného, pamatuji Šimkovu éru s řadou zahraničních hostů, kdy se tancovalo jednodušeji. Dnes tanečnice dupou na špičkách do podlahy. Chybí mi ale vyznění, vtažení do příběhu, což může být mojí vinou.

Přijďte se podívat, Alenka v říši divů je tady.

Otto Hejnic

Bjarnat Krawc – Komorní hudba

V posledních desetiletích byl hudební skladatel Bjarnat Krawc (1861–1948) znám jako autor *Slavnostní mše* a především úprav lužickosrbských lidových písní vydaných v Lužici a modlitby *Otče náš* nazpívané Našimi pěvci a v roce 2007 zařazené na CD *Neznámá duchovní hudba* jako nahrávka z rukopisu. Usuzují podle toho, co bylo k dispozici na CD nosičích, protože koncertně byl hrán spíš jen příležitostně a LP nosiče jsou už víceméně sběratelskými raritami. Před několika lety (2012) berlínské vydavatelství Edition Roy vydalo reprezentativní edici tří CD Krawcovy komorní tvorby. Tímto počinem se podstatně rozšiřuje informace o jeho tvorbě dostupná ve zvukovém záznamu.

Součástí zmíněné edice je výpravný booklet, obsahující německo-lužicko-srbsko-českou studii hudebního teoretika a skladatele Jury Měťška o mistrově životě a díle, výběrový soupis jeho díla, řadu dobových fotografií.

Cenné jsou také informace o interpretech, jimiž jsou Arcadia Quartet (Anna Török, Rasvan Dumitru, Traian Boala, Zsolt Török), Anette Elster (soprán), Paul Rosner a Jan Paul Kunssmaul (housle), Ana Topalovic (violoncello), Christoph Staude (klavír). První dvě CD obsahují smyčcová kvarteta, z nichž nejzajímavější je čtrnáctidílný cyklus nazvaný *Ze srbských hájů*, obsahující např. skladbičky *Tanec nevěsty*, *Zvony*, *Selský tanec*, *Na návsi*, *Tužba*, *Chvástal*, *Ševci a krejčí*... Třetí CD přináší desítku rozsahem nevelkých skladeb převážně na lužickosrbské národní motivy, např. kompozice pro housle a klavír *Lužickosrbská rapsodie* a *Lužickosrbský tanec* nebo píseň pro soprán s doprovodem houslí *Anděl Lužických Srbů* na básně Handrije Wólšinského.

Připomeňme, že Krawc se narodil v lužickosrbské obci Jitro (okres Kamjenc) a značnou část života působil v Drážďanech, kde mu byl mj. v roce 1918 jako uznání jeho díla propůjčen titul Královského hudebního ředitele. Ani to jej však neuchránilo před útoky německých nacionalistů zastávajících protislovanskou ideologii, kterým vadilo, že se veřejně hlásil ke svému lužickosrbskému původu. Pro jeho občanské postoje a potažmo i umělecký vývoj totiž měla zásadní význam jeho účast na Sjezdu lužickosrbských studentů (1887, Bukey), kde spolu s budoucím slavistou Arnoštem Mukou a básníkem Jakubem Bartem-Čišinským a dalšími založili „mladosrbské hnutí“. Od té doby se věnoval propagaci ná-

rodní kultury a především lidové hudby Lužických Srbů, jak jen to šlo. Zajímal se rovněž o hudbu slovanských národů, především o tvorbu českých skladatelů Bedřicha Smetany a Antonína Dvořáka. Do Čech také rád vyjížděl, poprvé v roce 1885 s českým spolkem „Vlastimil“, jehož byl členem. Pořádal koncerty v Lužici a propagoval nejen hudbu svého národa a vlastní kompozice, ale také hudbu slovanských sousedů. Měl kontakty s řadou osobností, např. s Leošem Janáčkem a Vítězslavem Novákem. Po nástupu Hitlera k moci čelil řadě represivních opatření a ocenění se mu dostávalo již jen v zahraničí. Například při Hudební matci v Praze byl neoficiálně založen archiv jeho děl, o kterém se naštěstí nedozvěděli nacisté. Po vybombardování Drážďan na konci druhé světové války přišel o bydlení i veškerý majetek, a tak závěr jeho života byl náhle spojen se severočeským městem Varnsdorf, kde našel nový domov. Jeho rodina zde dostala byt a státní podporu. Bjarnat Krawc byl zanedlouho jmenován čestným občanem města a je po něm pojmenována ulice. Spolu se svou manželkou Almou a dcerami – operní pěvkyní Ruth a grafičkou Hankou – je pochován na místním hřbitově.

Jako skladatel patří Bjarnat Krawc mezi tvůrce, kteří na přelomu 19. a 20.

století položili základy moderní hudby první poloviny 20. století. Již od mládí navazoval na nové hudební proudy a přijímal tyto vlivy především prostřednictvím hudby Bedřicha Smetany a Antonína Dvořáka. Ostatně pro část jeho tvorby zabývající se sběrem a úpravami lidové hudby býval přezdíván „lužickosrbským Smetanou“. Aktuální trojdisková edice představuje reprezentativní průřez jeho komorní tvorby a odkazuje především na jeho rané tvůrčí období (před rokem 1900) a pak fázi pozdní, tedy po roce 1924. S realizací jeho kompozic to však pro jeho vlastenecké zaměření nebylo v jeho rodné zemi nikdy jednoduché. Ostatně i fakt, že nahrávky jeho komorních kompozic vznikly a jsou zveřejněny po více než půlstoletí od jeho smrti, je toho důkazem. Juro Mětsk svou studii uzavírá vírou, že vydání nejnovějších nahrávek bude mít iniciační význam pro další zpřístupňování díla jednoho z nejvýznamnějších hudebních skladatelů Lužických Srbů – Bjarnata Krawce.

Vydání CD umožnily finanční dotace od Česko-německého fondu budoucnosti, Fondu pro lužickosrbský národ, SRN a svobodných států Sasko a Braniborsko.

Milan Hrabal

Petru Pálkovi „s ohledem na věčnost“

Z iniciativy pěveckého sboru Ještěd, byla 24. 4. 2016 uvedena první nejslavnější duchovní kantáta Antonína Dvořáka Stabat Mater jako vzpomínka na

sbormistra Petra Pálku, od jehož předčasné smrti uplynulo 4. dubna deset let. Odejde-li člověk z tohoto světa, zvláště je-li to náhle nečekaně, mnohdy až

foto: Jaroslav Patočka

tedy si uvědomujeme ztrátu v celé šíři jeho charakteru a dovedností. Jedná-li se však o výjimečného a osobitého jedince, smrt mu v myslích těch, kdo jej znali a vážili si jej, bezděčně nasadí aureolu, živenou pocitem prázdnoty z nedořečené věty.

Petr Pálka zemřel náhle v 34 letech následkem mozkové příhody v prů-

běhu koncertního zájezdu Severáčku v Athénách. Kdo jej znal, dobře ví, že ona aureola sbormistra a člověka Petra Pálku provázela již za života. Štědře se o ni dělil prostřednictvím hudebního umění, vybaven svrchovaným muzikantstvím, inteligencí, schopností psychologického vhledu, nepovýšeneckým shovívavým nadhledem, prostě vším, co přísluší velkým umělcům, kteří po staletí v generacích hudebníků tvořili unikátní obraz hudební kultury této země.

Potůčky slz oschly, ale stále je po něm prázdno, nejenom v hudebním rybníku libereckém, ale lze bez obavy z přílišného patosu říci, že v celém sborovém světě. Vzpomenuli jsme letošního výročí Petra Pálky a nechť jako přidanou hodnotu takového vzpomínání vždy zvažujeme, co má opravdový smysl a co odchází z tohoto světa tak prostě, jako lidská dušička vyjádřena houslovým sólem v závěru Dvořákovy Stabat Mater. Toto dílo, které patří mezi ty vzác-

foto: www.ceskesbory.cz

né opusy, jež mají potenciál dořici to výše uvedené „nevyřknutelné“, zaznělo v provedení orchestru a sboru Divadla F. X. Šaldy společně s pěveckými sbory Ještěd, Severáček i se zpěváky z dalších libereckých sborů pod taktovkou Martina Doubravského. Na propagaci a organizaci akce se rovněž podílela i Hudební knihovna KVK. Atmosféra tohoto výjimečného provedení byla navíc umocněna osobními vzpomín-

kami mnoha interpretů na někdejší nastudování kantáty Petrem Pálkou. Bylo to pozoruhodné odpoledne plné emocí, vzpomínek a slz orámované geniální hudbou – vzpomínání neopakovatelné, důstojné, bez prázdných slov a sentimentu, takřkajíc „s ohledem na věčnost“ „*Cogita ad aeternitatem*“. Skutečná událost libereckého kulturního světa.

Jiří Bartoš Sturz

Knižní veletrh v Lipsku z pohledu Lužice (17.–20. 3. 2016)

Měl jsem letos vzácnou příležitost na vlastní kůžiokusit, v čem a proč se říká, že pražský Svět knihy je v porovnání s knižním veletrhem v Lipsku chudým příbuzným. Neskutečně rozlehlé pavilony, široké uličky mezi stánky vystavujících, dostatek míst k posezení, když nohy už opravdu bolí nebo přijde žízeň a hlad, dostatek pohodlných příležitostí k rozhovorům, poslechu i podívání. Tak například téměř celý pavilon manga se spoustou „mangafandů“ v „mangakroji“... prostě „literární luftkurort“! Protože mou specializací je lužickosrbská literatura, nabízím pohled z tohoto úhlu.

Byl jsem coby spoluautor pozván na veřejnou premiéru prvního letošního čísla revue pro literaturu a umění *Barwilon*, vydaného nakladatelstvím POP-Verlag v Ludwigsburgu. Na téměř třech stovkách stran – pod názvem *Die Welt und Ihre Dichter* – představilo ukázky ze své tvorby (v německém jazyce) dvanáct lužickosrbských autorek

a autorů, mj. Beno Budar, Róža Domašcyna, Benedikt Dyrlich, Jurij Koch, Kito Lorenc, Tomasz Nawka, abych jmenoval alespoň ta v Čechách nejznámější jména. A vedle nich pak téměř dvojnásobek autorů německých i zahraničních – přátel Lužice, mj. třeba takový „literární kalibr“, jakým je Peter Handke. Počet posluchačů na dopoledním čtení 17. března odpovídal skutečnosti, že se jednalo o poezii. Nicméně čtyři studentky si psaly poznámky a necelé dvě desítky ostatních také vydržely až do konce našeho vystoupení.

Daleko většímu zájmu publika i médií se zcela logicky těšilo představení novinky lužickosrbského nakladatelství Domowina *Jurij Brězan: Leben und Werk* autora Dietricha Šofty. Jde o knihu týkající se autora známého i českým čtenářům z četných překladů (mj. z proslulého románu *Krabat*), a tak by rozhodně neměla chybět ve sbírce germanik liberecké vědecké knihovny. Nabízím alespoň úryvek překladu úvodní

kapitoly, která se jmenuje *V arše Horní Hajnk:*

„ (...) Když býval Brězan v pokročilém věku tázán novináři, na co je hrdý, nejmenoval žádný svůj román, ale ukázal na pozemek na pahorku, z něhož poté, co ho v roce 1967 koupil, vy-

tvoril kus osobité krásy, který rád nazýval svou „archou“. Od roku 1968 pravidelně jezdil do Horního Hajnku (Dreihäuser) u Róžantu (Rosenthal), části obce Rakecy (Rackelwitz), která dnes čítá pět usedlostí. Na zdejší pozemku o velikosti půl hektaru stál zprvu pouze bungalov – chata se dvěma místnostmi, a na jižní straně stromy a rostliny podle vlastního výběru. V roce 1976 bylo stavení rozšířeno o přístavbu, v níž byla zařízena jeho pracovna (...) V pohostinném domě na kraji lesa často přijímal přátele a známé, zadavatele zakázek a znalce literatury (...)

Koncem toho roku (1982) se odstěhoval se svou ženou Ludmilou do od-

lehlé osady Horní Hajnk. Z „chaty“ se během deseti let stal dům, ve kterém se dobře bydlelo, z pole – s orníci hlubokou jako dlaň – se po dvaceti letech stala úrodná zahrada.

Jurij Brězan si zvykl na pevný pracovní rytmus: čtyři hodiny dopoledne a tři hodiny odpoledne patřily psaní – nohy na dubovém stole, propiska v pravé ruce píšící do linkovaného bloku, který spočívá na jeho klíně. Často pracuji v neděli, noční sychty neexistují. Během pracovní doby platí absolutní zákaz alkoholu, kouření povoleno tak dlouho, dokud se ještě sám vidím.

Před usnutím měl ve zvyku koncipovat sled událostí příštího dne.

Čistopisy jeho textů obstarávala mnoho let jeho žena, později si platil školené písárky. Tato důsledná literární práce (...) učinila z Brězana jednoho z nejproduktivnějších spisovatelů NDR, jehož romány (...) získaly velmi početnou čtenářskou obec.“

Čtení Jurije Kocha z jeho nové knížky pro děti *Abessinka, wo bis du?*, jsem bohužel nestihl, stejně jako besedu na téma básnických překladů nebo čtení Benedikta Dyrlicha z jeho nové německé básnické sbírky *Surreale Umar-mung*.

V lužickosrbském večerníku Serbske nowiny se později psalo, že lipský veletrh navštívili také žáci deváté třídy radworské školy a maturanti budyšínského lužickosrbského gymnázia. Autor článku vyjádřil naději, že by mezi těmito studenty mohl vyrůst nový Jurij Brězan. Proč ne? Na počátku neuvěřitelného bylo vždy něco na první pohled nesplnitelné.

Milan Hrabal

Kruh autorů Liberecka chystá desátý Kalmanach

Bude poslední?

V roce 2003, když Kruh autorů Liberecka (KAL) vydal první velký sborník s názvem Kalmanach, byly tomuto občanskému sdružení čtyři roky. Při svém založení si dal za cíl propagaci tvorby publicistů, spisovatelů, historiků, překladatelů, výtvarných umělců

Hlavní materiál desátého Kalmanachu je věnován spisovatelce a malířce Haně Fouskové (1947–2015). Autor foto: Bohdan Holomíček, Hejnice 1998.

a teoretiků umění v rámci Libereckého kraje. Nepsané heslo začátků činnosti KALu znělo: Vše nejlepší nevzniká jen v Praze, v Ostravě nebo v Plzni.

Dnes, po téměř sedmnácti letech je jasné, že se společný útok na dobývání hlavních kulturních center příliš nezdařil. Zakladatelé KALu nepočítali s tím, že lidé pohybující se kolem kumštu jsou spíš individualisté než Hoši od Bobří řeky nebo Tři mušketýři s jejich heslem: Jeden za všechny, všichni za jednoho.

Přestože se hlavní cíl Kruhu naplnit nepodařilo, stáli jeho zakladatelé u mnoha zajímavých projektů. Jedním z nich je, mimo jiné, dnešní šedesáté číslo občasníku Světlik, který KAL vydává od vzniku s Krajskou vědeckou knihovnou v Liberci. Kruh autorů se podílel také na vydání několika knih. Namátkou to byla básnická sbírka M. Sekyry Modré hodiny, překlad knihy I. Engelmann Židé v Liberci, nebo kniha – reportáž L. Příhody o krizových letech 1968 a 69 v Liberci s názvem Nejdřív tanky, potom pendrek.

Nejviditelnějším a zřejmě neznámějším (sborník má velmi dobré recenze nejen v celostátních médiích, ale také v sousedním Německu a Polsku) počinem KALu se stal zmíněný Kalmanach, velký sborník autorů žijících na území Libereckého kraje a všech zemí Euroregionu Nisa. Téměř v každém z devíti dosavadních čísel se totiž objevily příspěvky (občas v originále) saských i polských autorů. Ostatně, již v preambuli, kterou Kruh avizoval vydání prvního čísla, se psalo: „*Kruh autorů Liberecka je občanské sdružení, které vzniklo v roce 1999. Sdružuje publicisty, spisovatele, historiky, překladatele, výtvarné umělce a teoretiky umění v rámci Libereckého kraje... Mimo jiné aktivity se chce prezentovat velkým almanachem, jenž by měl představovat Liberecký kraj z hlediska historického (tradiční soužití*

Čechů a Němců), geografického, etnografického, uměleckého atd. Formát celobarevné ročenky je A4, počet stránek 100 až 150, počet výtisků jeden až dva tisíce. Výsledkem projektu bude profesionální médium, které by mělo vycházet každý rok... Vydání Kalmanachu a další aktivity Kruhu směřují k pluralitě názorů, k rozšíření publikačních možností zdejších umělců, k objevování zajímavých lidí a souvislostí. V neposlední řadě by měla činnost občanského sdružení navázat na předválečné kulturní tradice Liberecka a probouzet v jeho obyvatelích pocit soudělosti s místem, které většina původních obyvatel musela po konci II. světové války dobrovolně opustit.“

Kdo četl některé z předchozích čísel, může posoudit, jak se editorům a desítkám autorů Kalmanachu dařilo během třinácti let tuto myšlenku naplňovat. V současné době chystají tvůrci desáté číslo Kalmanachu 2016/2017, které by mělo být představeno v Krajské vědecké knihovně v Liberci v polovině října.

Tak jako v předchozích sbornících se věnují česko-německým vztahům. V úvodní stati se U. Kahl zabývá Poklady českého původu v knihovně Christiana Weiseho v Žitavě. M. Sekyra s O. Simmem a T. Cidlinou přináší ukázky z tvorby německých předválečných spisovatelů, do česko-německých vztahů patří mimo další i překlady dvou kratších próz „básníka Jizerských hor“, po válce vyhnaného Gustava Leutelta.

Hlavní příspěvek Kalmanachu 2016/2017 se věnuje básničce a malířce Haně Fouskové, která podlehl na konci roku 2015 rakovině. Jde o přehled vzpomínek, rozhovorů a recenzí na její výstavy a knihy, shrnutých pod

název *Po horách chodí démoni / a lákají mě k sobě*. Dalším rozsáhlým materiálem připomínáme kulaté výročí katastrofy na Bílé Desné.

Víc než polovinu nejnovějšího sborníku zabírá literární tvorba prozaiků, překladatelů a básníků. Zde bychom chtěli upozornit na dva kriminální příběhy Š. Kučery a kapitolu z divadelní novely M. Exnera. Zajímavý pohled přináší korespondence J. Krále se slavným švédským spisovatelem slovenského původu V. Oravským, nebo reportáže M. Řeháčka ze zimních návštěv Rujány. V rubrice, v níž se sborník tradičně věnuje významnému výtvarníkovi regionu, představuje Z. Štěpanovičová grafika, malíře, spisovatele a nakladatele R. Karpaše.

Vznik desátého sborníku provázejí od počátečního sběru příspěvků zatím nepoznané porodní bolesti. „Nejjednodušší, i když ne zcela bez problému, je dát dohromady obsah. Nejtěžší je sehnat peníze. Nejen, že všeobecně na kulturu „vysychají finanční toky“, ale jejich získávání je stále složitější. Každá instituce má jiná pravidla, jiné elektronické formuláře, systémy. Tam, kde dřív stačilo vyplnit žádost v obyčejném Wordu, tam aby byl dnes člověk specialistou na IT,“ vysvětluje končící předseda Kruhu autorů Liberecka Luboš Příhoda, který zároveň předpovídá, že desátý Kalmanach bude velmi pravděpodobně posledním.

„Bude to škoda, ale snad se my, kteří jsme se tomu třináct let věnovali, nemáme za co stydět,“ dodává překladatel, novinář a básník Luboš Příhoda.

Jan Šebelka

Senioři v knihovnách, knihovny pro seniory v Euroregionu Neisse–Nisa–Nysa

Mezinárodní konference 27.–28. května 2016 v Semilech

Krajská vědecká knihovna v Liberci (KVK)

e-mail: library@kvkli.cz

www.kvkli.cz

Kruh autorů Liberecka (KAL)

e-mail: sekysra@kvkli.cz

http://www.kruhautoruliberecka.cz/

ISSN 1214 - 2751

Bibliothek Liberec
Knihovna Liberec
Library Liberec

Vedle vrcholků krkonošských a jizerských objevila se v Čechách
Mnozí odvážlivci, když se octli na počátku velikolepého měsíce června
V zámku bylo práce a běhu o překot. *Blázniviny se rozsévají*
Pamatuji to jako dnes, ač od té doby uplynula třetina století.
Sem, knihomilče, knihu zvláštní ždáš-li mítí!
Who's there? Stanu se menším a ještě menším, až budu nejmenším na celém světě. Nothing is there.
Die Welt ist alles, was da ist.
A me, mamó, adarig džav, so me tuke adaj mukha.